

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XV. NÚMERO 345

15 D'AGOST DE 1996

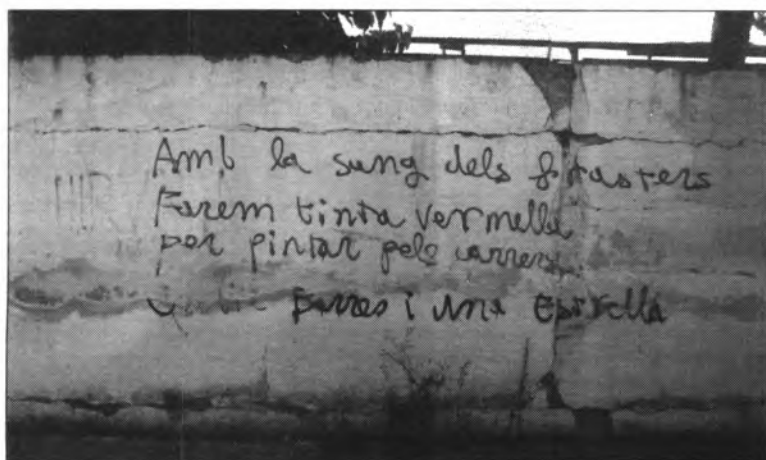
PREU: 200 PTS

anys lleials a Mallorca

A Manacor... les pedres parlen.

SUMARI

- 2 Foc i Fum
- 3 L'esperit republicà
- 4 L'antifranquisme
- 6 Els jueus als PP.CC.
- 8 Mahatma Gandhi
- 10 La pua del feixisme
- 14 Cuina de na Tonina
- 14 Catalunya Nord
- 18 Gloses
- 19 Es Gall
- 20 Comitè de Defensa

L'ESTEL
de Mallorca

Especial dedicat al
terme de Manacor.
Si vos ha agradat,
telefonau al 265005
i el vos enviarem
cada quinze dies.

Són els empleats del Restaurant Siroco, a Portocristo. Despatxen les mariscades i les graellades de peix fresc. El rap amb salsa d'ametlla és l'especialitat de la casa. Es menja per unes 4.000 pessetes de mitjana.

La família Gorton, de Manchester, fa sis anys que obren el restaurant Fowly Towers, a s'Illot. Despatxen menjars i copes angleses.

En Pep Noguera és l'amo del Restaurant S'Espinagar. Aquest restaurant, ubicat dins una petita vall envoltada de pujols, està dins un dels millors jardins amb aus exòtiques de Mallorca. El trobareu a la carretera que va de

Foc i Fum

MATEU JOAN I FLORIT

La història està plena de banyes reals: no són imaginàries i els han posat (i duit) les testes coronades.

La reina Isabel II —aquí retratada per José Roma— fou una autèntica "menjahomes". Encara que la seva "afecció" estava ben justificada: la virilitat del seu espòs, Francisco de Asís, deixava molt a desitjar.

furiosament propagà el racisme anticatalà durant l'etapa nazifalangina, com es pot comprovar en qualsevol hemeroteca.

• Quasi tots els reis d'Espanya han tingut amistançades. Una de les més conegudes fou Maria de Padilla, amb qui es va casar el rei Pedro I el Cruel (per jurament secret) abans de fer-ho oficialment amb dona Blanca de Borbó. I com que amb dues no en tenia prou, es va enamorar de dona Juana de Castro i es va casar amb ella després d'anul·lar el matrimoni amb na Blanca.

Diuen que el monarca més coronat amb banyes fou Carles IV, encara que sempre va confiar en la virtut de la seva esposa, Maria Luisa de Parma. Manuel Godoy fou el seu amistançat més famós. Es contava que en Godoy li va pegar una galtada en presència de Carlos IV, qui només va advertir un renou que va atribuir a un llibre que havia caigut.

Isabel II es va casar amb el

seu cosí Francisco de Asís el 10 d'octubre de 1846, qui es va presentar la nit de noces amb més randes que la núvia. Marañon assegurava que el rei orinava d'acotat a causa del seu hipogenitalisme. Mentre la cort discutia a propòsit d'aquest assumpte tan espinós, la reina Isabel anava a dinar a Lhardy amb en Serrano "el general bonito". Després fou el tinent Puig Moltó, de qui es digué que era el pare d'Alfonso XII, més tard el duc de Bedmar, el músic Emilio Arrieta, el ministre Carlos Marfori... una llista inacabable.

• Tant el Canal 9 de València com el Canal 4 de Mallorca són dues televisions impresentables i "vil·lingües", pròpies per a masoquistes. Més castellaneres que catalanes, la majoria de programes són en espanyol, i quan el programa és en català, ho fan en el gonella més degradat que troben. Els locutors, a la més mínima, es passen al castellà en una mostra abjecta d'esclavatge lingüístic. Connectau-les i ho comprovareu.

• De la revista *Ressò* de Campos copiam: "Vos recomanem: Per escoltar, Catalunya Ràdio i Catalunya Música. Per veure, TV3 i Canal 33. Per llegir, Diari de Balears i L'Estel de Mallorca. Per aprendre de memòria, La Balanguera. Ara i sempre PP! (pagau puntualment!). Vos recomanem que separeu el paper i el vidre de les bosses de fems i ho dugueu als contenidors adequats, tots hi sortirem guanyant."

• De la revista *Montaura* de Mancor de la Vall copiam: "Degut a la posada en funcionament de la incineradora, el cost dels fems de l'Ajuntament passarà de 1.300.000 ptes anuals a 3.600.000 ptes, degut a què hau-

rem de pagar 5.800 ptes per tona de fems a la incineradora, per tant el cost serà gairebé el doble que ara. Segons notícies que tenim, el nostre poble pagarà aquesta quantitat pel mes de setembre-octubre. És per això que vos volem informar que intentarem fer tot lo possible perquè els ciutadans no els hi costi doblers, però per això ens heu d'ajudar un poc tots. Vos demanareu, què podem fer per col·laborar? Idò... molt senzill. Durant aquests mesos repartirem contenidors per diversos punts del poble per la recollida selectiva de vidre i paper, per tant, si els empraueu, el pes dels fems que arribi a la incineradora procedent del nostre poble es veurà reduït considerablement i tal vegada no importaria augmentar la taxa per recollida de fems. Si no col·laboreu, ens veurem obligats a augmentar la taxa en quasibé el doble del que pagau ara. El vostre batle, Bernardí Coll."

• Nosaltres hi afegim: si teniu un corral, feis un clot i posau-hi cada dia tot allò que es pot podrir. Al cap de mig any, tindreu un compost molt bo que podreu posar als vostres arbres i ramellars que de cada dia aniran més esponerosos. I la incineradora, que la paguin els ciutadans de les grans ciutats i els hotelers que produeixen molta de brutor. La gent dels pobles i dels lloguerets con ses Cadenes de s'Arenal, només hem de tirar als contenidors el paper, el vidre i els metalls.

• De la revista *Montaura* de Mancor copiam: "Si deixes de fumar, millorarà la teva salut i augmentarà la teva esperança de vida. Fumar durant l'embaràs és perjudicial per a la salut de la mare o la del fill. Protegiu els nins del fum del tabac. Si fumes no ho facis davant els nins. Els nins imiten el comportament dels majors. No els facilitis l'aprenentatge del consum del tabac. Evitau fumar en llocs públics. El consum del tabac és una de les principals causes de mort que es pot evitar. Si vols, pots deixar de fumar. Margalida Pocoví."

• La família Bonet tenia l'estanc i l'únic telèfon de Portocristo l'any 1936. Els soldats del capità Bayo es fumaren tot el tabac que trobaren i els intervingueren el telèfon, però no els tractaren gens ni mica, ens comença l'altre dia un fill seu.

• Es Puput de Cresta Molla és mort. Fa mesos que no piula. Es veu que ja no hi ha cap editor que vulgui perdre més doblers donant-li la direcció de les seves publicacions. Ω

• Ens ho contava l'altre dia per telèfon un amable comunicant: "Vaig anar a obrir una llibreta d'estalvis a la Banca Jover, que està a un carrer devora la plaça de sa Bassa, a Manacor, i davant la meua agradable sorpresa va estar escrita en català —sense els bil·lingüismes empenyosos en què estan escrites a altres entitats— i amb uns interessos molt bons." Nosaltres ho publicam, i recomanem aquest banc, que ens dóna confiança perquè, a més de parlar com nosaltres, hi escriu.

• Ens agrada en Bobby Robson, nou entrenador del Barça, perquè no parla mai en foraster —el tradueixen al català i prou—; estam contents perquè no haurem de sentir més el foraster infecte d'en Cruyff ni el foraster bleada del seu fill. Que se'n vagin ben lluny a xerrar, així no els haurem de sentir.

• Un dels noms tradicionals que els espanyolassos donen als catalans a l'Altiplà és el de *catalinos*. La cosa no sembla, d'entrada, pitjor que el nom de *polacos*. Però, el que no saben els catalans, és que un dels populars noms que tenen a l'Altiplà per referir-se a la merda és *catalina*. O sia, aquí tenim una mostra més del racisme anticatalà de la plebs castellana.

• Una gent que ha infectat amb la seva llengua les terres de Galícia, d'Euskadi, dels Països Catalans,

del Nord d'Àfrica, de mig Amèrica del Sud i Amèrica Central i de les Filipines.

• Convé que compreu alguns del llibres dels nostres amics Josep Travesset i Anna Rosselló, que anunciem en aquest mateix periòdic. Us adonareu que els espanyols —i ara els seus renets— robaron i roben tota la terra, les cases, tot allò que tenien els americans que vivien (uns vuitanta milions) abans de l'arribada d'en Cristòfol Colom. Que, a més de robar-los tot quan tenien, els esclavitzaren (els esclavitzaren avui) i fan tot el possible per eliminar els seus costums i les seves llengües. Convé que llegim aquests llibres per saber com les gasten aquestes gentes que parlen castellà.

• Jo, Ricard Colom, natural i veí de Castelló de la Plana, també desafii el senyor Ansón per si em vol dur als tribunals, la qual cosa fos honorar-me, i afirm: que actua con un racista anticatalà sense cor, com un pedant *esbirro* de l'oligarquia inquisitorial, com un sistemàtic expert del periodisme groc més manipulador, amb vomitives tècniques de propaganda nazi que deu haver après del doctor Goebbels, i que el seu *ABC* és un brut pamflet ranci de l'Espanya més negra i tardofranquista, de la *cacera de bruixes* patològica i de la intolerància més histèrica i maliciosa, cosa que no sorprèn en un diari que tan

NECESSITAM
PROMOTORS I PROMOTORES
de L'ESTEL de Mallorca
a les illes Balears i a la resta
dels Països Catalans

Tel. 26 50 05

NOTA: Com a conseqüència del rebombori causat per les columnes Han dit..., De bona font, Sabíeu què...?, Forasterades, Pugen i Davallen, i davant possibles demandes judicials, d'ara endavant es responsabilitzen d'aquestes seccions Josep Palou i Jaume Sastre.

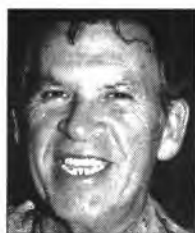
Vine als sopars tertúlia del
Lobby per la independència

Tots els divendres de juliol i d'agost

Restaurant Es Cós de Sineu
a les 21 hores

L'esperit republicà

EN JOAN QUETGLES, professor de Filosofia

La història amagada. Els Estats Units d'Amèrica (II)

Unes qüestions prèvies. A) El títol dels articles hauria pogut ésser "Quins són els nostres aliats". D'això és del que es tracta: quina és la gent, quins són els països que han de donar suport al procés d'independència de Catalunya. No és el cas, doncs, que aquí fem un pur exercici de revisió de la Història. Per a nosaltres catalans és imprescindible saber quina és l'estratègia ideològica de les Potències que tenen com a objectiu la desintegració de Catalunya. La història que ens amaguen sobre la formació dels Estats Units d'Amèrica va dins l'objectiu central d'afeblir-nos ideològicament. I B) El concepte d'"univers hispà", concepte que utilitzo de cada vegada més, no és una simple etiqueta de valoració intel·lectual. Pel contrari, són constants els casos concrets que manifesten aquest univers. És un caramull de fets concrets el que demostra i confirma l'existència d'aquest univers. Bé, són experiències en negatiu; vull dir que fan pressuposar l'existència d'una voluntat maliciosa d'amagar coneixements. Vegeu-ne un exemple notable que vaig viure fa dues setmanes, i que és a l'abast de qualsevol persona interessada. Interessat per saber quina informació oferien les biblioteques públiques sobre la Reforma protestant, vaig poder comprovar quina era l'oferta de la Biblioteca Municipal de Ciutat: obres d'En Martí Luter, 0; obres d'En Joan Calví, 0. L'univers hispà era més tancat del que em pensava. (He de dir que jo ja havia comprovat que la biblioteca de l'Institut no disposava de cap llibre d'aquests autors. Pensava que podria ésser conseqüència de

l'acció purificadora de mossèn Bartomeu Bosch i Sansó, etern director de l'Institut i comandant en cap del Tribunal de Depuració de Mallorca.) Però les meves sorpreses no havien acabat: vaig anar a una de les llibreries més potents de Ciutat i faig fer la mateixa comprovació. La pantalla de l'ordinador de la llibreria —que mostrava els enormes llistats de llibres del fons de les diverses editorials hispanes— mostrava la misèria d'aquests univers: obres d'En Martí Luter, 0; obres d'En Joan Calví, 0. A un moment donat, la pantalla de l'ordinador obria pas a l'esperança; apareixia un llistat de títols de llibres que responia a *Calvino*; però fou una alegria de conill. Aquell *Calvino* no era el que cervava; corresponia a N'italo Calvino, el novel·lista italià. Definitivament, obres d'En Joan Calví, 0. Per suposat, el resultat donava 0, indistintament en castellà o en català.

Fets aquests aclariments, pas a fer unes consideracions sobre el tema que ens ocupa: la formació de la nació nord-americana i les arrels del seu republicanisme.

1a. La Declaració dels Drets de l'Home feta pels francesos era inspirada en la nord-americana. Es pot discutir el major o menor grau d'originalitat de la Declaració francesa, però allò que ens ha d'interessar, pens, és distingir el procés originari d'una i de l'altra, i, sobretot, constatar la divergència dels processos històrics d'ambdues repúbliques.

2a. A partir de l'any 1620, aquells homes i dones que emigraven a les terres de Nova Anglaterra imbuïts d'esperit religiós calvinista ho feien emparant-se en el dret a emigrar per motiu de dissidència religiosa. La situació era així de simple i dura: per

motiu de la fe, les minories dissidents havien d'acceptar externament el credo de la majoria, de l'Església de l'Estat, però tenien dret a emigrar per motiu de fe. Aquells col·lectius puritans, d'acord amb la llei britànica, tenien l'autorització expressa per a constituir comunitats puritanes a terres de Nova Anglaterra.

3a. De la manera que ho expliquen els historiadors de l'univers anglès, per la voluntat d'aquells beats puritans, calvinistes, la Humanitat recobrava els seus drets i s'establien els principis sòlids de les llibertats reals amb la garantia d'una Constitució feta entre iguals. Reprodueix aquí un fragment del cèlebre contracte que juraren els emigrants del *Mayflower* dins el vaixell, abans de desembarcar: "En nom de Déu, amén. Nosaltres... per la present convenim i disposem mutualment i solemne en presència de Déu... En virtut d'això, promulgarem, establim i formarem lleis, Ordenances, Constitucions i Càrrecs justos i equitatius, de temps en temps, segons convingui per a la bona marxa de la colònia..., 11 de novembre de 1620."

4a. Aquella primera colònia calvinista no es limitava a fer una bella declaració de principis democràtics. Amb el *Mayflower* s'iniciava una apassionant singladura la qual havia d'afectar al procés de la Història universal. L'Assemblea nacional francesa, a l'any 1789, va promulgar una Declaració i una Constitució. Sovint es comparen els textos americans amb els francesos, i se'n fan anàlisis i estudis. Però,

5a. La diferència radical entre el procés nord-americà i el francès no és als textos de les Declaracions, sinó que un, el

nord-americà va iniciar un camí de transformació democràtica mundial, mentre que l'altre, el francès, era com la bufa del bou, tot aire. Els francesos, fins al dia d'avui, s'han omplert la boca amb les paraules *llibertat, igualtat i fraternitat*, però no varen ésser capaços de fer una societat lliure, igualitària i fraterna; i varem apostar a favor del bestial Imperi francès. En canvi,

6a. A les colònies puritanes de Nova Anglaterra —i després a les vil·les i ciutats; i, finalment, a la major part de poblacions del territori— durant tot el segle XVII i XVIII es va donar un fenomen social extraordinari. Aquelles colònies de pagesos gaudien, de fet, d'un més alt grau de llibertat que no pas els seus nacionals d'Anglaterra i Escòcia. Disposaven de la Carta de llibertat com a súbdits del rei britànic, Carta comuna als habitants de la *Commonwealth*, però, a més a més, d'unes noves llibertats que es donaven a ells mateixos en virtut d'un principi no reconegut a cap Constitució del món, el principi dels drets naturals de l'home, els *Rights of Birth*, drets inalienables que no depenien de cap autoritat individual o col·lectiva.

i 7a. Durant dos segles, les poblacions d'esperit calvinista varen practicar una amplíssima democràcia directa a través de les assemblees populars. Quan a la fi, a l'any 76, es va promulgar la Declaració de Drets, ja feia més de 150 anys que els nordamericans duïen una molt intensa pràctica política. El punt central dels debats i de les resolucions col·lectives girava entorn del control del Poder i de les garanties pràctiques reals per a l'exercici de la llibertat. Així mateix varen debatre amplíssimament el conflicte democràtic entre majoria i minoria, i entre majoria i individu. Semblantment, entre els drets de la població d'una ciutat o regió quan entra en conflicte amb la resta de l'Estat. Aquests i altres temes hauríem de veure al proper article. Ω

Víctor Muñoz: Tenc més de vint futbolistes amb qualitat per ser a l'equip inicial, però he de decidir i qui no accepti que pot jugar o no ja pot cercar-se equip.

V. MUÑOZ

ΩΩΩ

Antònia Toledo, tavernera del Cafè Nou d'Andratx: Per dur un cafè has de fer una mica de psicòleg. Segons veig entrar el client per la porta jo ja sé si està de bon humor o està preocupat, i d'acord amb això un actua d'una manera o d'una altra. Dins un cafè has de tenir el secret de confessió com els capellans.

AIGUA POTABLE A DOMICILI

Als termes de Ciutat, Marratxí i Lluçmajor

Telèfon 742768

TOT LLIBRES

De Mallorca, S.L.

Caty Cardell

c/ Sant Cristòfol, 28
S'ARENAL Tel. 44 29 38

Productes agropecuaris

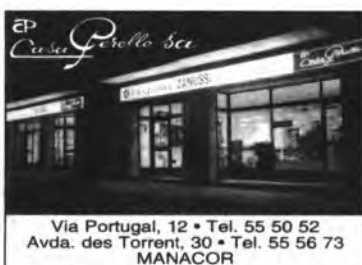
Pinsos • Cereals • Zoosanitaris
Llavors • Adobs • Fitosanitaris
Material per agricultura i ramaderia

Avda. baix des Cós, 49 • Tel. (9)71 - 55 03 13
Fax (9)71 - 55 29 28 • Tel. mòbil (9)08 - 09 92 28
07500 MANACOR (Balears)

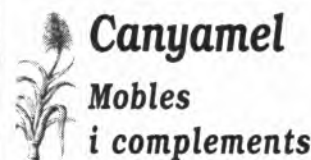

filmació PC i Mac

Barrera, 54 • Tel. (971) 73 26 51
07014 Palma de Mallorca

Via Portugal, 12 • Tel. 55 50 52
Avda. des Torrent, 30 • Tel. 55 56 73
MANACOR

Faust Morell, 10 • Tel. 46 57 33
07005 Ciutat de Mallorca

PERSIANES SALAS

persianes de plàstic i alumini
portes plegadisses • venecianes
cortines de fantasia
Fusteria d'alumini

c/ Francesc Martí Mora, 41
Telèfon 45 48 66 • 07011 Palma

RESTAURANT PIZZERIA

c/ Isabel Garau, 47
Tel. 85 02 64 • Fax 85 04 53
07458 Can Picafort (Mallorca)

L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970). III part

Homenatge a l'arquitecte Guillem Oliver Sunyer

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

L'assassinat de Puig Antich

Era a començaments dels anys setanta. El dissabte dia 2 de març de 1974, un botxí de la dictadura premia el mecanisme del "garrot vil" que estrangulava el coll del jove català Salvador Puig Antich. Encara no feia tres setmanes que el successor de Carrero Blanco, Arias Navarro, havia parlat d'"aperturismo" polític. Amb l'"enterado" que el consell de ministres va donar de les condemnes de mort s'acabà aquesta "obertura". La mort de Puig Antich i també la del polonès Heinz Chez van posar de manifest, per si algú ho dubtava, la incapacitat del règim per evolucionar des de dintre.

Puig Antich pertanyia al Moviment Ibèric d'Alliberament (MIL), grup "consellista" d'arrells anarquistes, que intentava practicar la lluita armada. Quan fou detingut a l'Eixample de Barcelona, morí un inspector de policia. Mai no es demostrà que la bala fos disparada per ell. Entre el consell de guerra i la mort les mobilitzacions foren escadusseres (en parlarem més endavant). La mort, en certa mesura inesperada, convulsiona la ciutat, que fou presa militarment per les forces de seguretat. Malgrat l'escassa resposta al carrer, el règim havia mostrat la seva nul·la capacitat de deslliurar-se de l'esperit de venjança i de guerra civil. En les setmanes següents, hi hagué detinguts d'altres grups llibertaris: OLLA (7 d'abril) i Federació Comunista Llibertària (22 de març).

Guillem Oliver i els professionals progressistes

No sé quines estranyes circumstàncies o necessitats vitals (la simple subsistència quotidiana) em portaren a treballar una temporada amb un grup d'arquitectes progressistes que tenien el despatx en el carrer Estudi General, ben a prop de Capitània. Crec que les coses anaven malament per al taller del meu pare, i, per a poder pagar el lloguer de l'apartament que tenia al carrer Antoni Marquès, vaig haver d'aprendre una mica a fer de delineant.

Qui em va portar a entrar en contacte amb en Guillem Oliver i na Neus García Inyesta fou un altre arquitecte del Brasil d'origen mallorquí, en Joan Vila, que, juntament amb la seva dona -Berta, una jueva d'ascendència alemanya, especialitzada en Pessoa-, havia estat represaliat per la dictadura militar al seu país. Amb Joan Vila i na Berta férem un llarg viatge per l'Europa del socialisme degenerat que ens permeté constatar tota la misèria econòmica i cultural d'aquells pobles oprimits per una nova burgesia "roja" (la burocràcia estalinista). Amb un atrotinat R-10 arribàrem fins a la Mar Negra, travessant fronteres, menjant a la vorera de la carretera, enmig del carrer, qualsevol cosa que trobàvem en uns esquifits mercats sortits d'un malson. Allò fou una

vacuna doble contra qualsevol provatura de simpatitzar amb els partits que, a Mallorca, eren satèl·lits, agències de propaganda pagades pels nous tsars de Moscou amagats sota la bandera roja.

Començaments dels anys setanta: accions antifeixistes

A la cooperativa d'arquitectes de l'Estudi General hi treballaven, conspiraven contra el feixisme i muntaven accions revolucionàries, en Manolo Cabellos, Carles García Delgado, Pere Thomàs (el germà de na Lila Thomàs i de l'autor teatral Antoni M. Thomàs), a part dels mateixos Guillem Oliver i na Neus Inyesta. També començà l'activitat revolucionària per aquells indrets el qui més endavant seria el responsable del PTE a les Illes, el delineant Miquel Tugores, en "Tugui", per als amics. Na Joana M. Roca hi compareixia sovint, per l'estudi. Era una dona d'un fort caràcter, molt influïda pel maoisme i la revolució cultural xinesa, i per això, pel seu tarannà, en certa mesura estalinista, topava políticament amb els que formaven part de la cooperativa. La tendència majoritària entre nosaltres -completament antidogmàtica- tenia molt més a veure amb l'anarquisme llibertari i l'herència trotsquista i consellista del moviment obrer que no pas amb el dirigisme burocràtic que regnava als estats del socialisme degenerat.

Els obrers contra la política conciliadora del carrillisme (P"CE) amb la burgesia i el franquisme

No tot eren escriptors, delineants i arquitectes, els qui ordien accions revolucionàries al carrer de l'Estudi General. El matrimoni Oliver-Inyesta, mercès als seus experiments vers una arquitectura de contingut social -planificaren una de les primeres cooperatives per a treballadors amb poc poder adquisitiu-, coneixien molts picapedrers i gent relacionada amb la construcció. Un nombrós grup d'obers seguia un antic militant del PCE, un "dirigent natural de la classe obrera", dèiem aleshores, que havia estat tres o quatre anys empresonat. Era en Julián Nieto, un home que sempre, en parlar del carrillisme, no deia "el PCE", sinó "el POU". Explicava que acceptar la política conciliadora de Carrillo amb la burgesia era talment llançar-se fermat de mans i peus dins d'un pou sense fons. Aquell grup no tenia una estructura centralitzada de partit. Tothom feia el que podia al seu aire, sense estar subjectes a una militància determinada. En Pere Thomàs, per exemple, una curta temporada s'encarregà, voluntàriament, de la formació dels obrers del grup i, a la seva casa particular, a les avingudes, davant el cinema Augusta, feia lectures col·lectives del "Què fer?" de Lenin. Na Neus i en Guillem i jo mateix,

anàvem al cau dels cristians d'esquerra, al carrer de la Mar, a fer quelcom de semblant. Els famosos manuals de Marta Harnecker! En Carles García Delgado, afeccionat al cinema amateur, fou un dels primers mallorquins que anaren a Portugal, quan la revolució dels clavells, i filmà amb la seva càmera, a Lisboa, els esdeveniments del moment. Els documentals que portava els muntava a la cooperativa i després els projectàvem a diversos indrets: barriades, cases particulars, acomplint una tasca divulgativa d'una gran importància. De la meua banda, malgrat no tenia càmera de cine, també aprofitava els meus viatges per a fer-ne reportatges de diapositives, i els passava igualment allà on podíem. Portava, per a la seca lectura o posterior traducció, materials de "El Manifesto", "Lotta Continua", "Democrazia Proletaria" o de la IV Internacional (secció francesa).

Funció de l'art i de l'arquitectura dins d'una societat capitalista

L'Estudi esdevenia un cau d'eterna discussió política. No guanyàvem gaire diners -els suficients per a subsistir- car la major part del temps era emprada en el debat ideològic i en la planificació d'accions antifeixistes. Quasi totes les octaves que férem tenien relació amb els crims de la dictadura i, dividits en piquets, sortíem a les nits a repartir-les per les barriades extraradials.

A part de les discussions estrictament polítiques, tampoc no faltaven en els debats les anàlisis de la funció de l'art i de l'arquitectura dins d'una societat capitalista. A l'època "gloriosa" en que la major part dels arquitectes mallorquins s'enriquien fent de lacais i servils dels grans especuladors immobiliaris, aquells companys feien tot el possible per a no integrar-se dins el maremagnum de la corrupció generalitzada i la destrucció de la natura i el paisatge que planejaven damunt la nostra terra. Discutir sobre les concepcions arquitectòniques d'El Lissitzki. B. Lavrov, o els germans Vesnin, i la futura "ciutat socialista", no donava diners, evident. Però així era també la clandestinitat. Aleshores qualsevol qüestió discutida tenia un sentit i una projecció de futur que ara, consolidada la reforma, ja no té.

Un comunicat del FRAP, PCE (ml), FAC, CNT, UGT i PSOE

Els primers mesos de 1974 estaven marcats per les lluites i mobilitzacions per provar de salvar la vida del militant anarquista Salvador Puig Antich (que, sense que ho poguéssim impedir, seria assassinat implacablement per la dictadura). Un dia ens arribà una octaveta signada pels presos polítics de la Model de Barcelona. "Informació sobre el Consell de guerra del MIL" (MIL eren les sigles del

Moviment Ibèric d'Alliberament, del qual formava part Puig Antich). El comunicat el signaven membres del FRAP, del PCE (m-l), FAC, CNT, UGT, PSOE i un grup de presos independents. Qui ens va fer arribar l'octaveta ens va dir que els membres del PSUC-PCE no volgueren sortir en defensa d'un "terrorista".

Decidírem fer alguna cosa concreta a Ciutat i, vist que els partits de l'"oposició" no es movien ni donaven senyals de vida, impulsàrem les activitats en defensa del jove anarquista. Crec que en Manolo Cabellos i en Joan Vila s'encarregaren d'establir contactes amb altres grups. No he pogut aclarir mai si el PCE hi volgué intervenir. Pareix que hi hagué els mateixos problemes que a Barcelona. El MIL no era una organització "presentable" i feien anques enrere per por a complicar-se amb accions que atemorissin als possibles "aliats" burgesos o procedents del franquisme (les forces "aperturistes", en el seu llenguatge reformista).

Arquitectes, delineants, picapedrers, ens dividírem en "comandos d'acció" -a cada un corresponia un sector de la ciutat-. Volíem fer quelcom de diferent, quelcom que tingués certa repercussió ciutadana. Les pintades eren cada vegada menys efectives, car membres de la Guardia de Franco i guàrdies civils retirats informaven de seguida a la Policia Política i una brigada s'encarregava d'esborrar-les (igual com anys més tard farien el PSOE, la UCD i el PP).

Feixistes assassins!

Aquella nit decisiva, quan ja sabíem que de matinada seria executat el jove anarquista -no creïem en un indult de darrera hora-, ens reunírem per a començar la tasca. Havíem acordat no fer pintades. Aquesta vegada es tractava de fer uns cartells -de la mida d'un full de diari- i, al vespre, quan tothom dormís, anar botiga per botiga introduint-los per l'esclatxa dels vidres, dins del mostrador. A l'endemà -era diumenge i els comerços estarien tancats-, tota la ciutat podria llegir les consignes a favor de Puig Antich i contra el govern dictatorial. La Brigada Social no podria anar a cercar cada propietari, botiga a botiga, per a fer-los retirar la propaganda.

Dit i fet, cada grup marxà al seu lloc de reunió per a començar la feina. En el meu hi havia l'arquitecte Joan Vila i la seva dona, Berta; en Manolo Cabellos i un ex-legionari, un obrer en atur que no tenia por a res.

En retolador, damunt paper blanc, començàrem a escriure: "Feixistes assassins, llibertat per a Puig Antich!", "Puig Antich és viu!", "Judici popular contra els criminals!" i altres de semblants.

A la nit, prop de les dues de la matinada, sortíem i complíem amb el sector assignat al nostre "comando" -centre de ciutat-. No hi hagué detencions. Cap dels grups

... quasi 600 dones avortaren d'una manera voluntària l'any passat a Balears?

ΩΩΩ

... el botifler **Jordi Pujol** ha retallat un 20% el pressupost de Política Lingüística de la Generalitat?

ΩΩΩ

... segons l'enquesta d'un diari madrileny el nombre d'espanyols contraris al pacte PP-CiU ha pujat en dos mesos del 27% al 34%? Dos de cada tres entrevistats es pensen que Catalunya en surt més beneficiada que la resta de comunitats autònomes.

ΩΩΩ

... els pintors preferits pels llaures són Picasso (300 robatoris), Joan Miró (293) i Salvador Dalí (159)?

ΩΩΩ

... el cens de Porreres ha minvat mil habitants en 16 anys?

ΩΩΩ

... el músic i periodista **Tomeu Poquet**, que va donar l'enhora-bona públicament a l'aparició del *Diari de Balears*, fa guàrdies al local de l'"acadèmi de la llengo mallorquí-baleà" del carrer Jaume III? Com quedam, Sr. Poquet? Estau amb els forasters i els gonelles o amb els mallorquins?

ΩΩΩ

... els terrenys del Pujol de Santanyí han estat comprats per un especulador alemany, Claus Kortum, per edificar-hi xalets de luxe?

ΩΩΩ

... l'any passat la delinqüència va augmentar a Balears un 12%?

ΩΩΩ

... el parlament USA ha declarat l'anglès única llengua oficial?

d'acció tingué baixes. Les cites de seguretat funcionaren a la perfecció i, a l'endemà, mesclats amb la gent, poguérem circular per Palma veient el fruit de l'eficient feina subversiva. La Social no pogué fer res! Tota la propaganda en contra la dictadura romania intacta, en els mostradors, tal com l'havíem deixada la nit anterior.

El Grup de Formació Marxista-Leninista

Amb el temps, el grup del carrer Estudi General s'anà dividint i cadascú acabà militant en distintes organitzacions —o alguns restaren independents, continuant fent diverses tasques antifeixistes. En Guillen Oliver i na Neus anaren aprofundint encara més dins l'anarquisme llibertari. En Manolo Cabellos i na Joana Mª Roca entraren en contacte amb el Grup de Formació Marxista-Leninista. Malgrat el maoisme-estalinisme mai em va seduir especialment, hi vaig anar a la primera reunió que es va fer al piset que en Manolo Cabellos tenia al carrer de Sant Alonso. Hi eren presents: n'Isidre Forteza (futur portaveu de l'Assemblea Democràtica), que ja havia estat detingut a València arran d'un enfrontament amb els "grisos", i l'home havia llançat pedres contra les forces repressives; en Miquel Àngel Riera (el fill del pintor Gaspar Riera). En l'argot de la clandestinitat, en Miquel Àngel era conegut per "El Gran Hermano". No vaig poder aclarir mai si era per la seva alçada o tenia res a veure amb la novel·la d'Orwell, "1984". Un misteri insondable, aquest malnom! Jo, malgrat ja simpatitzava amb la pràctica i la teoria dels Cercles d'Obrers Comunistes (que després, amb altres organitzacions, donaren lloc a l'OEC), juntament amb l'arquitecte Joan Vila i la seva dona, també hi érem a la reunió. Més endavant, el Grup de Formació Marxista-Leninista es convertirien en MCI (Moviment Comunista de les Illes), i n'Isidre Forteza en un dels seus quadres dirigents.

En la formació del Moviment Comunista de les Illes (MCI) la meua biblioteca de clàssics del marxisme i del moviment obrer hi jugà un paper molt destacat. "El Gran Hermano" (en Miquel Àngel Riera) venia a cercar els volums de Marx, Engels o Mao que jo tenia i que servien pels seus cursos d'instrucció política.

En aquell temps, entre els revolucionaris clandestins, hi solia haver una certa intercomunicació. Les fronteres entre els partits de l'esquerra conseqüent no estaven gaire delimitades —era l'època de formació dels partits— i tothom s'ajudava com podia participant en les accions que es planificaven. Fou més endavant que va

nàixer certa "competitivitat" entre companys i, cadascú tirà pel seu compte, provant de tenir més militants i més influència social. En Miquel Tugores ja campava amb el PTE i feia temps que no compareixia per les nostres reunions. Record el pis de l'arquitecte Manolo Cabellos: sobri, senzill, amb cortines de sac, amb mobles barats i funcionals. "L'habitable d'un monjo", vaig pensar, en un sentit positiu. Mallorca, amb l'empenta del turisme, esdevenia un cau immens de nous rics sense cultura, que feien ostentació dels milions obtinguts amb l'especulació i la urbanització desfermada. Aleshores valoràvem molt actituds com les d'en Manolo. Un home amb carrera, amb la seva posició, viure pobrement però dignament, sense inútils aparells per a aparentar, deia molt al seu favor.

Mateu Morro, Josep Capó, Antoni Mir i M. López Crespi: trobar intel·lectuals compromesos

Amb en Guillem Oliver, i na Neus ens continuarem veient. Durant molts mesos provàrem de convèncer-los perquè entrassin dins l'OEC. Hi anàvem a xerrar amb ells en Mateu Morro, en Josep Capó i en Toni Mir. No poguérem aconseguir mai que militassin dins d'un partit consellista. Sovint ens retreien Kronstadt! Eren una parella ben formada, en Guillem i na Neus! Malgrat la nostra pràctica fos obertament llibertària —un socialisme autogestionari en mans de les organitzacions de base—, ells desconfiaven dels partits que es reclamaven del marxisme.

Na Joana Roca continuà amb la dèria maoista i viatjà fins a la Xina, per a seguir de prop la Revolució Cultural. Tornà completament esperitada i vestida de Guàrdia Roja. Amb un geni fort, decidida com era, va convèncer el Col·legi d'Arquitectes per a muntar una gran exposició damunt els èxits de la construcció del socialisme a la Xina. Fou uns dels esdeveniments de la clandestinitat. Per primera vegada a Ciutat, el comunisme, Mao Zedong, el partit Comunista Xinès, eren enaltits i promocionats d'una manera com no s'havia vist mai. Aquella exposició serví per a consolidar el naixent del MCI. I la feina continuava.

Amb la mort de Guillem Oliver dia 26 de juliol de 1996 mor també un dels pocs intel·lectuals mallorquins autènticament compromès amb la lluita pel nostre redreçament nacional i social. Ben cert que sempre servàrem en la memòria l'exemple de la seva actitud militant i de servei als interessos més profunds de les classes populars mallorquines. Ω

En Francesc Rodríguez, natural del Puerto de Santa María, fa desset anys que va obrir la cafeteria San José, més coneguda per El Pobre Paco, al port de Manacor. Serveix les tapes andaluses, el peixet fregit i els plats combinats.

Na Francisca Nadal, natural de Sant Llorenç, fa trenta-dos anys que va obrir el Bazar Platja, al port de Manacor.

Na Teresa Hernández, de Manacor, fa dos mesos que s'ha fet càrrec de la cafeteria Enfront de la Mar, a Portocristo. Despatxa copes i plats combinats.

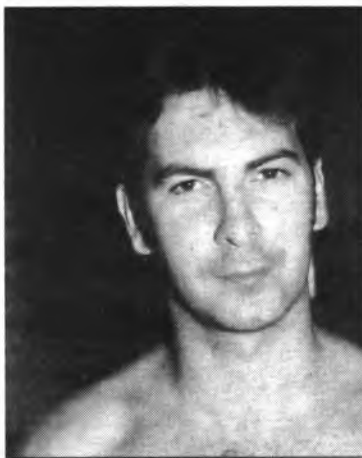
Fa cinc anys que en Jaume Vaquer va posar el Jaume Vermell Nàutic, una botiga de nàutica just davant el riu de Portocristo.

Fa sis anys que n'Antònia Llodrà és la madona de la peixateria Portocristo. La va obrir el seu sogre, Guillem Barceló, fa una trentena d'anys. En Barceló tenia una barca de bou i venia el peix al moll, però quan el poble va créixer, va posar la botiga.

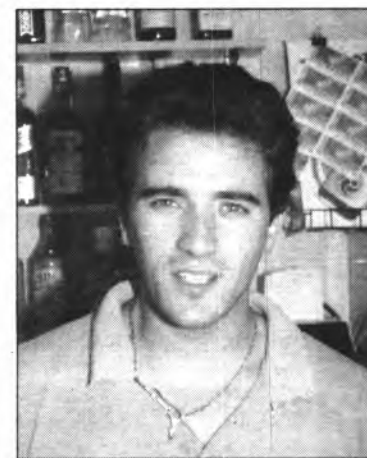
La família Bauçà fa desset anys que regenta la joieria Excelsior, a Portocristo. Aquesta joieria té seixanta-un anys.

N'Antoni Bosch és l'amo jove del Taller de Motos Bosch, a Portocristo. Són pare va obrir aquest taller ara fa vuit anys.

Fa cinc anys que na Soledat Martínez va obrir una perruqueria a Portocristo.

N'Antoni Martínez, natural de Granada, fa dos mesos que ha obert el Bar Lluna, a Portocristo. Els cap de setmana despatxa les tapes variades i el peixet fregit

Jaime Grimalt Massot, c.b.

**TRANSPORTS I MATERIALS
PER A LA CONSTRUCCIÓ**

Tel. 55 44 61 • Fax 55 04 71
Avda. Baix des Cós, 82-84
07500 Manacor

Avda. Mossèn Alcover, 28
Telèfon: 55 29 73 - 07500 MANACOR

JOIERIA RAMON LLULL

EMPRESA ARTESANA • TALLER PROPÍ
DISSENY PROPÍ • FEINES D'ENCÀRREC
TROFEUS ESPORTIUS
CONSULTI PRESSUPOSTS

Pl. Ramon Llull, 14 • Tel. 55 59 73 • Fax 84 35 13
Taller: Pl. Sant Jaume, 18 • Tel. 84 34 75
07500 MANACOR

Jaume Matas: No podem estar d'acord amb els plantejaments d'altres comunitats com Andalusia o Extremadura, contràries a la cessió del 30% de l'IRPF.

J. MATAS

ΩΩΩ

Carles Campuzano, president de les JNC i diputat per Convergència al Parlament de Catalunya: La immensa majoria de les JNC som independentistes.

ΩΩΩ

Xabier Arzallus: Europa no impediria amb la força la independència d'Euskadi.

ΩΩΩ

Catalina Cirer, delegada del govern espanyol: En un principi dormia el meu fill amb una ranxera: "¡Ay! ¡Ay! ¡Ay! ¡Ay!, canta y no llores", que és una cançó molt forastera. Però ara l'he volgut normalitzar i m'he passat al "Tira-li cossetes".

ΩΩΩ

Antoni Maria Badia i Margarit (Institut d'Estudis Catalans): El conflicte lingüístic és un bon símptoma.

ΩΩΩ

Joan Riera, periodista: Jaume Matas envia gent a Madrid cada dia i en tornen sense un mal paquet de pipes per poder dur-se'n a la boca.

ΩΩΩ

Andreu Salom i Mir: El model òptim per a qualsevol llengua és el monolingüístic. Això és bàsic: a cada territori, a cada poble, li correspon una sola llengua.

ΩΩΩ

Alejandro Forgas, copropietari de Perlas Orquidea, que ha vist la fàbrica de Montuïri destruïda per un incendi: Els bombers no estan equipats per a aquests incendis.

ELS JUEUS ALS PAÏSOS CATALANS (III)

L'Antisemitisme en el feixisme espanyol

Els catalans denunciats com a jueus: Els "judeocatalanes"

L'introducció i el propagandista principal de l'antisemitisme al feixisme espanyol fou Onésimo Redondo. En els altres doctrinaris d'aquest feixisme, d'abans de la guerra d'Espanya, l'antisemitisme no es troba pas entre llurs més grans preocupacions. En el cas de Giménez Caballero, cal remarcar que fins i tot, en un moment determinat, en exposar les aspiracions "imperials" espanyoles, havia arribat a reivindicar l'annexió a l'Espanya imperial dels jueus sefardites, descendents dels expulsats de la península pels Reis Catòlics, que continuessin emprant la llengua castellana.

Hervert R. Southworth, en parlar de la introducció de l'antisemitisme espanyol d'avantguerra, ha remarcat: "Ho hi havia prou jueus a Espanya per a que la seva persecució interessés a la Falange en la mesura que li interessava la persecució dels catalans, dels bascs i de les minories regionals". (38)

Els fracàs de la propaganda antisemita del feixisme espanyol, d'avantguerra, fou complet. Southworth remarca que aquesta propaganda: "No va despertar cap reacció entre l'opinió pública, molt més sensible a la qüestió catalana; la veritat és que els exemples d'antisemitisme en la propaganda falangista anterior a la guerra civil són ben pocs, si exceptuem la propaganda procedent de Valladolid". (39)

Tanmateix, tot just iniciada la guerra d'Espanya, l'antisemitisme prengué entre els feixistes espanyols més importància, i la campanya antisemita es generalitzà en tota la zona franquista. Era una manera de congraciarse llurs poderosos aliats, els nazis alemanys que aportaven una col·laboració tan decisiva al triomf de l'anomenada "Cruzada".

"L'Antisemitisme ocasional del règim d'En Franco -ha remarcat Southworth- era completament oportunista, a fi de demanar favors abjectes als nazis, i mai va constituir una de les bases de la seva doctrina, com ho foren l'anticatalanisme, l'antibasquisme o l'antigalleguisme". (40)

Així, les mesures antisemites preses pels règims nazi i feixista italià mereixen l'aprovació entusiasta dels òrgans de la premsa franquista, àdhuc de la considerada més conservadora. Per exemple, el diari franquista de la dreta ABC, de Sevilla, en un llarg editorial titulat *El judaïsme, aliado de la anti-España*, felicitava el feixisme italià per les mesures antisemites que acabava de prendre: "Por eso hemos de felicitarnos del transcendental acuerdo antisemita

adoptado pel el Gran Consejo Fascista. Hoy, Italia, como ayer Alemania, como otros muchos países de Europa y América, adoptan en ese segundo tercio del siglo XX medidas de defensa contra los judíos análogas a las que hace ya cuatro siglos decretaron los Reyes Católicos al iniciar su magna obra de la unidad de una Patria llamada a sublimes Destinos". (41)

En alguns d'aquests articles apareguts en la premsa franquista, hom acusa el "judaïsme internacional" d'haver desencadenat la guerra a Espanya i d'ésser una de les seves forces ocultes. Els títols d'aquests articles són ben significatius. En l'esmentat diari ABC de Sevilla, ultra l'article esmentat, *El judaïsme, aliado de la anti-España*, en trobem d'altres com *Cuando Israel manda*, signat per Juan Pujol (42), *Francia, presa de Israel*, del mateix autor, (43) i *La garra judía*, signat per Castilla. (44)

En el setmanari *Domingo*, el mes important publicat a la zona franquista, trobam: *La Juderia internacional quiere desencadenar al guerra* (45) *Un arma Judía: El Cine*, per Ernesto Guzman. (46) *La revolucion judía i las fuerzas ocultas. Los judíos*. (47) *Espíritu demagógico de Israel*, pel Marqués de Santa Clara (48) *Maniobra del judaïsme contra España*, per A. Martínez Tomás. (49) *Los dos naipes de Israel*, per Mauricio Karl. (50) *Itoísmo i sionismo. Como en la noche de Tiberiades*, per Luis Antonio de Vega. (51) *Un judío*, per J. Pabon. (52)

En els diaris falangistes com *Arriba España!*, publicat a Pamplona, hom hi troba articles com el signat per Tresgallo de Souza (Manximiano Garcia Venero), en el qual podem llegir paràgrafs com el següent: "Lo grave son las películas filmadas per un Ernst Lubisch, por un Paul Czinner, por un Max Reinhardt, judíos comunistoides, a sueldo de empresas judías e inspiradas per la III Internacional..." (53)

A la zona franquista, l'antisemitisme arribà a imprecnar fins i tot l'obra escrita de Jose Maria Pemán. Hervert R. Southworth, en parlar de l'antisemitisme de l'Espanya franquista, ho remarca, i fa esment i comenta el poema de Pemán. *El poema de la bestia y del Angel*: "José Maria Pemán -recorda- fou presi-

dent de la Comissió de Cultura i Instrucció de la Junta Tècnica que exercí el poder en la zona rebel des del 5 d'octubre de 1936 fins el 30 de gener de 1938. La redacció d'aquest poema llarg li va dur una any sencer de feina durant aquest període, segons conta ell mateix (p. 6). En la introducció se compara, poeta mobilitzat, escriptor *engagé*, com Cellini i Goethe (p. 6-7), i continuant la lectura se compren que el poeta se considera a si mateix com una mescla de Goebels i Dante, inspirat per l'autor del Llibre de l'Apocalipsi: "A l'Apocalipsi se parla de set canelobres, símbol de les set esglésies -continua escrivint Southworth-. Déu mostra a Pamán el vuitè canelobre, l'Església d'Espanya, i li diu que està amenaçada pel "Vent de l'est", es a dir, l'amenaça de l'Orient roig i el semític (p. 26). L'enemic revesteix diferents aspectes, la Bèstia, El Comunisme, els Jueus, la Maçoneria, la Sinagoga, la Serp, la Standard Oil Company; en resum, la imatge que els nazis i certs sectors catòlics proposaven poc abans de començar la segona guerra mundial: el fiançament jueu, capitalisme-comunisme. Hi ha dues coses que odia el jueu: en primer lloc, la Creu, i, en segon lloc, la terra (donat que només estima l'or) (p. 46). El savi de Sió, maleeix la terra i la Creu, però Espanya resisteix. La Reina Isabel va lluitar contra la Serp, que va esclafar la Vreu en la pols i que va crucificar als nins cristians. Isabel expulsà als jueus (p. 67-78). Però la Bèstia no sen va anar d'Espanya. La riquesa del país, Rio Tinto, Almadén, estaven en mas dels jueus.

"Sobre la piel de toro, cien narices ganchudas / como picos de cuervos, y cien barbas de chivo, / planean el reparto / de la segunda túnica de Dios" p. 69)

"També hi ha una altre riquesa que controlen els rabins: el petroli (p. 70). El protomàrtir Calvo Sotelo, tracta d'aconseguir el petroli per a Espanya, lluitant contra el pop americà, l'Standart Oil, i el lleopard anglès, la Royal Dutch. El poeta diu que Calvo Sotelo fou el primer en el món que se va atrevir a lluitar front a front, contra els grans poders internacionals de la finança judaica (p.66). "Les sinagogues i els sanedrins condemnem per segona vegada al Just" (p.72) i Calvo Sotelo és

assassinat. Aquesta al·legoria se refereix a l'obra de Calvo Sotelo com a ministre d'Hisenda de Primo de Rivera, quan va crear la CAMPSA, monopoli de l'Estat per a la distribució de productes petrolífers. Sembla que el poeta "mobilitzat", ignorava que el capital americà, The Texas Company, proporcionava a Franco productes petrolífers a crèdit durant la guerra. (...)

"Però la Bèstia no contava amb l'Herói, Francisco Franco, que havia rebut "els dons de les tres fades". PP. 79-81).

"La primera li va oferir una espasa amb empunyadura de plata, per a conquerir "la terra, el vent i el sol". La segona li va donar una balança de plata, per aconseguir la fama. La tercera, per últim, li va dur "un somriure car i obert... com una rosa en flor," per assolir l'"amor". Quan l'herói vola cap al Marroc, l'Aire i el Núvol volen amb el Vent de l'Est; apareixen dues àguiles, la romana i la germànica; la veu de l'Angles d'Espanya diu: "Soy el Angel Custodio del Imperio Español!!" (p. 93) *El enemigo infiel, sierpe que ahoga la garganta de España y apretado tiene su cuerpo, es de la sinagoga del oculto poder*" (p. 100. *Por esa razón, el Arcangel Gabriel abre camino al Moro, que "viena a luchar per Dios". La Bestia, bajo forma de un auto blindado, pelea con el Angel, un joven soldado, aragonés y cristiano, de 16 años* (p. 157). *La Bestia (auto blindado i dragón) muere*.

"Después de la victoria, 2se exalta la sanidad y firmeza de la economía de la España Azul" (p.176). "La Diosa Alegria" anuncia la unión entre España y la Iglesia. La diosa termina el mensaje "profetizando un nuevo imperio para España... Lleno de sentido humano i espiritual" (p.182. (54)

A la mateixa zona franquista aconseguiren una gran difusió obres antisemites com la d'Henry Ford, *El judío internacional* i *Los protocolos de los sabios de Sió*, aquesta darrera publicada per "Ediciones Rayfe" (55). Un opuscle antisemita titulat *El judaïsme*, editat per "Ediciones Antisectarias", de Burgos, del qual era autor el Barón de Santa Clara, fou difós en milers d'exemplars per tota la zona franquista. Altres títols eren: *Marxismo, Judaïsme y Masoneria*, per Nazario S. López, editat a Valladolid, l'any 1936, per la libreria Santarén, i *Guerra de España contra el judaïsme bolchevique. Crónicas del frente*, per Jorge Villarin, editat a Cadis l'any 1937.

L'antisemitisme era utilitzat també pels governants del règim totalitari instaurat pel general Franco.

Recorda !!
Quan hakis llegit aquest periòdic, si no en fas la col·lecció, regala'l a un amic, veí o parent. El país ho necessita.

Així, Serrano Suñer, ministre de l'Interior, en l'esmentat discurs del 19 de juny de 1938, pronunciat en celebrar el primer aniversari de la conquesta de Bilbao per les tropes franquistes, en atacar els catòlics francesos que formaven part del Comitè per a la pau civil i religiosa a Espanya, i en especial a Jacques Maritain, no vacil·lava a emprar l'argument racista i antisemita: *España, que prestó a la Iglesia de Cristo el gran servicio de luchar contra la heregia protestante, renueva hoy aquel servicio, haciendo esta otra salida al mundo. Frente a esto, ¿qué es lo que importa ni que interesa a nosotros la sabiduría de Jaime Maritain? La sabiduría de Jaime Maritain tiene acentos que recuerdan la de los sabios de Israel y tiene las falsas maneras de los demócratas judíos. Nosotros sabemos que él está en trance de recibir, o recibe ya, el homenaje de la Logias y de las Sinagogas, tenemos derecho a dudar de la sinceridad de conversión y a denunciar ante el mundo católico este peligro tremendo de traición!* (56)

Seguint les paraules del ministre de l'Interior, tot ala premsa franquista es llança a una campanya contra el jueu Maritain.

La *Voz de España* del 21 de juny publicava un article elogiant el discurs de Serrano Suñer, que signava Antonio Urbina que traduïm: "Fent història, l'estranya coincidència de que tan vergonyosa campanya dia justament dirigida per un jueu pretesament convers, descendent, potser d'aquest conversos que a l'albada del nostre ideal modern anaven pervertint la consciència d'Espanya fins que foren amb justícia capolats pels nostres catòlics reis, que els arrabassaren la màscara". (57)

ABC, de Sevilla, el 25 de juny, escrivia "El jueu Maritain es el capítol d'aquesta infame campanya contra l'Espanya autènticament catòlica i tradicional". (58)

El *Diario de Navarra*, el 24 de juliol, preguntava: "Que és el que molesta al Pare Merklen de tal manera que l'obliga a inclinar-se, conjuntament amb la jueu i la maçoneria, cap a l'horda bolxevic...?" (59)

El *Correo Español* continuava:

"Maritain no ha adoptat altre postura que la correspon al seu passar fangós. És jueu, i els seus procediments no poden tenir altre segell que el de la seva raça... Mai s'insistirà abastament que en contra dels jueus es més eficaç el fuet que l'argument." (60)

Ens sembla que l'anterior antologia de textos és suficient explícita i no cal ampliar-la, com seria fàcil de fer.

Si tenim en compte l'existència d'aquest odi antisemita a la zona franquista, no resulta estrany que els catalans fossin denunciats, una i altra vegada com a jueus. Era el màxim insult que el feixisme espanyol creia poder-los aplicar.

El general Gonzalo Queipo de Llano, en una de les seves famoses "charles" radiofòniques, deia que calia que els catalans "hagan modificar la idea que en el mundo se tiene de ellos, porque yo recuerdo en mis viajes por América la idea que se tiene de Cataluña. En América, en general, dividen los españoles en tres clases: una, los vascos. Siguen después el resto de las provincias, incluso los andaluces, a los que sin distinción ninguna nos califican con el nombre de gallegos, y por último, otra clase distinta: la de los catalanes, a los que juzgan como una raza de hebreos, porque se valen de los mismos procedimientos que realizan los hebreos en todas las partes del Globo". (61) (continuarà) **Ω**

(38) Herbert R. Southworth, Antifalange, p.32.
(39) Ibid., p. 35.
(40) Ibid., p. 36.

(41) ABC (Sevilla), 14 octubre 1938, p. 13.
(42) Ibid. 20 desembre 1936 p. 3.

(43) Ibid. 16 gener 1937, p.3.

(44) Ibid. 18 febrer 1938, p. 15.

(45) Domingo (San Sebastian), 21 gener 1937, p. 7.

(46) Ibid. 14 de març 1937, p. 4.

(47) Ibid. p. 7.

(48) Ibid. 21 març 1937, p. 4.

(49) Ibid. 3 d'abril 1938 p. 13.

(50) Ibid. 13 març 1938 p. 10.

(51) Ibid. 20 març 1938, p. 5.

(52) Ibid. 12 juny 1938, p. 3.

(53) ¡Arriba España! (Pamplona), 15 abril 1937. Citat per Southworth, Antifalange..., pp. 240-241.

(54) Southworth, El mito de la Cruzada de Franco, pp. 227-228.

(55) Southworth, Antifalange..., p. 35.

(56) Siete discursos, p. 59

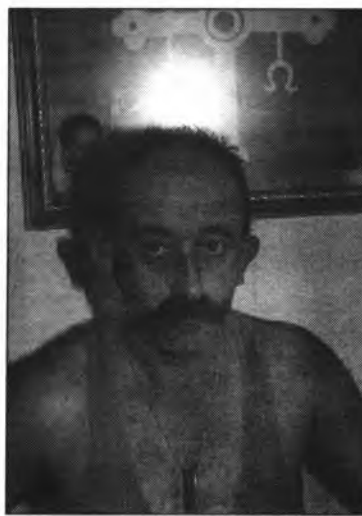
(57) Citat per Southworth, El mito de la Cruzada de Franco, p. 110.

(58) Ibid.

(59) Ibid.

(60) Ibid., pp. 110-111.

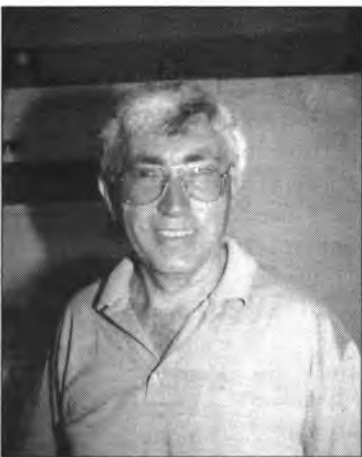
(61) ABC (Sevilla, 26 novembre 1936, p. 4.

En Rogelio Sánchez, natural d'Astúries, fa dos anys que regenta La Casa Rogelio, a Portocristo. Fa cuina asturiana. La sidra és la beguda de la casa.

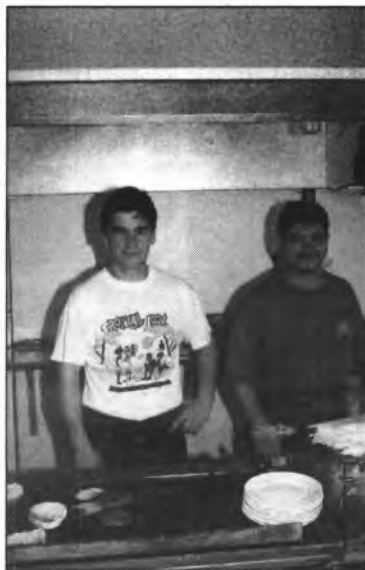
Na Isabel Garcia, natural de Granada, fa vuit anys que va obrir l'hamburgueseria Donald, a Portocristo.

Fa vint-i-un anys que en Miquel Nicolau va obrir la primera tintoreria del poble, al carrer del Port, de Portocristo.

Són els germans Martí, de Portocristo. Fa vint-i-sis anys que son pare va obrir el Restaurant Suís, a s'Illot. Els calamars a la planxa i l'entrecot al pebre són l'especialitat de la casa. Despatxen menús a 800 pessetes.

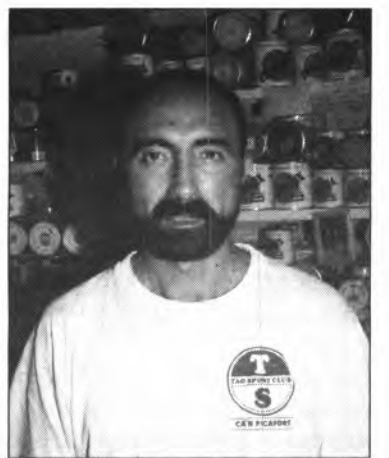
Fa desset anys que en Joaquim i n'Antoni obren el bar Kiosko, on despatxen hamburgueses i cervesa, a s'Illot.

En Wolfgang i na Hanne, naturals d'Alemanya, regenten des de fa tres mesos la cafeteria Laolo, a s'Illot. Despatxen menjars alemanys.

En Horst Lüneburg fa tres anys que va obrir la seva pizzeria a s'Illot, tocant a sa Coma. És un local del Barça.

En Jesús Lara, natural de Madrid, és cinturó negre 5 Dan i fa vint-i-quatre anys que ensenya karate i educació física a un local del carrer de Simó Tort, a Manacor.

TINTORERIA
BUGADERIA
NETTOYAGE
DRY CLEANING
REINIGUNG

MIGUEL

MIQUEL NICOLAU FONT

Carrer Port, 40 • Tel. 82 10 37
07680 PORTOCRISTO

ZURICH

ASSEGURANCES
SEGUROS
VERSICHERUNGEN

ANTONIO VALLBONA RIGO

OFICINA: Plaça Rector Rubí, 7 • Torre del Palau, pis 1
Telèfon 84 43 84 • 07500 MANACOR
OFICINA: Jaume III, 334 • Telèfon 83 36 23
Fax 83 32 23 • 07688 CALA MURADA

AV-Service

AVDA. BAIX DE S COS, 74 TEL. 55 02 48

MANACOR

... els pescadors de Balears paguen el gasoil 100 pessetes més car?

ΩΩΩ

... el passerell comença a esser conegut amb el malnom creat per Planas Sanmartí d'en Màtignes, per allò de díguigues, pènsiga, etc.

ΩΩΩ

... amb motiu de la mort de l'escriptor manacorí Miquel Àngel Riera, el nou conseller de cultura, el fill de papà de la Banca March, Joan Flaquer, no tenia ni puta idea de qui era el novel·lista i el va confondre amb en Miquel Àngel Nadal, el jugador del Barça?

M. A. RIERA

ΩΩΩ

... el nou jugador del Madrid, Clarence Seedorf, ha estat esquitxat per un crim passional?

ΩΩΩ

Antoni Pasqual, batle d'Ariany: Ara pareix que la gent s'il·lusiona molt amb la venda de terrenys als estrangers. Crec que no és bo que la gent vengui les cases als alemanys, perquè al final perdrem el caràcter de poble.

**L'ESTEL
de Mallorca**

INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T

**L'ESTEL
de Mallorca**

GANDHI, EL SEPARATISTA (XXIII)

Lanza del Vasto parla de la no violència i de Gandhi

“**E**l no violent està segur de la victòria quan ha dominat la pròpia por.

No es tracta pas de lluitar per atènyer la victòria damunt l'enemic, sinó per vèncer l'enemistat i guanyar la pau.

No es tracta per al no violent de defugir els efectes de la violència, sinó d'enfrontar-s'hi sense violència i de vèncer: el seu problema és com combatre la violència sense fer prendre mal al violent.

No és pas l'enemic que cal vèncer, sinó la seva errada. Es menester esser aliats del nostre enemic contra la seva errada.

L'enemistat és fruit de la ignorància. Entre la gent subsisteix un lligam fraternal, que aquell qui practica l'enemistat oblida.

Tot joc és un simulacre de combat i tot combat és un joc. És un equilibri de contrastos. L'estira i arronsa de l'atac i la defensa produeix una excitació que en el jugador es manifesta com a plaer, en el combat com a ira, fúria, acarnissament, set de sang i destrucció. En el combat, el violent es nega a considerar injúries i assassinats els cops seus. Cal desenganyar-lo de la il·lusió que s'ha fet sobre la suposta innocència del coratge, una de les mentides del joc.

Per a barallar-se en calen dos. L'agressor ha menester de la resistència de l'agredit...: “Sorprenc l'espera del tirà i la seva arma tomba al buit. Més se sorprèn de trobar en mi una resistència anímica fora del seu abast. Al començament quedarà engegat i redoblarà la seva ira contra mi, finalment s'haurà de vincular. I el fet de vincular-s'hi no l'humiliarà pas: l'enlaurarà.”

Si et copeja a la galta esquerra i tu et tornes, el pacte de lluita quedarà resolt violentament. Però si ofereixes la galta dreta i em dius: “Per què no també en aquesta, amic meu, vull passar per aquest patiment voluntari per tal de fer-te veure que vas errat”, llavors em cauran els braços, l'estupor reemplaçarà la ira i la reflexió l'estupor.

Fugir és també entrar-hi en joc i firmar el pacte de lluita: un desplegament de força i astúcia ben eficaç per a excitar l'agressor a la persecució i l'extermini. No és refús a la violència, és cedir-hi. És sostreure's a la victòria sense sostreure's a la lluita.

Queda la sortida d'aixecar els braços i demanar gràcia: fer que la lluita s'aturi i potser defugir els efectes de la violència. Però això

no és refusar la violència, sinó retre-li homenatge, preferir la vergonya, l'esclavatge. (Allò consentit cau amb qualsevol bufada.) “Si no hi hagués més alternativa que la violència —diu gandhiji— no vacil·laria d'aconseillar-la.” “Unir la benvolença més constant envers tothom amb la més ferma resistència al mal.”

La no violència del solitari és la dignitat de qui defuig el contagi de l'ira, encara en el contacte amb l'agressor. És la marca de l'absoluta possessió d'ell mateix: el testimoni de la fe en la victòria i la pau de Dalt.

La no violència col·lectiva pot esdevenir contagiosa. L'home comú admirarà un sant en la mesura que es cregui incapaç d'adoptar personalment la seva conducta santa. Però l'exemple de tot un poble, l'arrossegat inconscientment. L'audaç paciència de la majoria paraitzará l'enemic.”

Això no és pas cap teoria, és el resultat constatable en moltíssimes lluites no violentes.

És més fàcil que entengui i copsi la no violència un militar que no pas un panxacontent bocafluixa. El primer coneix la disciplina i les dures realitats, l'altre viu xalant i parlant per no callar i, a sobre, es creu superior —sovint— a la resta de la Creació. Nosaltres som un poble colonitzat perquè allò que més abunda entre els qui s'anomenen *nacionalistes catalans* són gent de llengua llarga i panxeta ben nodrida. Cal aclarir que la majoria es diuen nacionalistes perquè no els costa gaire: com qui es digués afeccionat a un esport o a ballar en festes. Si anau a Euskadi, a Irlanda del Nord, veureu com són els nacionalistes d'aigua salada. Gandhi era un nacionalista d'aigua salada, mentre que molts jovenalls independentistes nostres que parlotegen i bramen en favor de la violència sols són bocafluixes i sovint eixelebrats fuma-porros que es gasten la major part de llur pressupost bevent alcohol i fumant. Tot un exemple d'amor a la pàtria i de coherència política. La majoria es desbraven cridant destrellats que esglaien els ciutadans corrents i els acaben de convèncer que el PP té raó. Ells no s'esforcen a guanyar-se els catalans *reals*, sinó a desfegar-se a costa del proïsme nacionalista qui treballa diàriament amb la ciutadania. Aquests jovenets es fan els valents —sense esser-ho, és de témer— potser amb l'esperança de lligar amb les

al·lotes que els veuen actuar. D'ençà del 1974, que aparegué el PSAN, el partit independentista pancatalà més actiu durant el darrer franquisme i transició, generació rera generació el jovent independentista sol caure en aquest pèssim estil que l'aïlla socialment i el torna irresponsable davant el nostre futur lliure. Els intents de canvi i millora tampoc no han estat ni permanents (La Crida) ni brillants (JERC).

Arsenal de la defensa no violenta: protesta i persuasió

Heus ací un seguit de mètodes de lluita de protesta i persuasió no violenta:

A. Declaració en forma

1. Discursos públics. Durant el tardofranquisme i la transició molts grups encara clandestins el van emprar. Entraven dins bars, reunions públiques etc., i allí llançaven el míting. De vegades eren detinguts per la secreta, però així van anar imposant, en la pràctica, les llibertats d'expressió i reunió. *Les llibertats no es piden, s'imposen*, deïan a Euskadi per aquella època. A Euskadi els grups nacionalistes donaven la cara, però als Països Catalans aquests mètodes valents eren patrimoni dels grups esquerrans, sobretot els dels democràticoradicals, com explica López Crespi de l'OEC. Els nostres nacionalistes rarament donaven la cara així. Ja hom els veia venir: poc lluitadors i massa academicistes. Així ens ha lluit el pèl.

Curiosament aquest mètode l'emprà el PP a Madrid a les darreres eleccions generals, amb excel·lents resultats, segons sembla.

2. Cartes de protesta o de solidaritat: sovint serem censurats i escapçats per la premsa espanyola d'ocupació. Però cal triar bé els temes i les formes i insistir-hi, a tot arreu. Si usam bé allò poc que tenim a l'abast, aprendrem a fer coses majors. Però si no usam allò poc que ens podria servir, és molt improbable que anem a més.

3. Preses de posició per organitzacions i institucions: que han d'anar acompanyades de més, per a esser mínimament eficaces.

4. Declaracions públiques firmades: cosa més típica dels nacionalistes catalans. Com que tot sol quedar-se en simples declaracions, no avançam gaire.

5. Acusacions i declaracions d'intencions.

6. Peticions en grup o en

massa: en el tema, per exemple, de la normalització lingüística, més enllà dels correllengües, és el que caldria fer.

B. Comunicació amb un públic més ample

7. Slògans, caricatures i símbols: els slògans han d'esser triats acuradament, han d'esser alhora contundents, comprensibles per a tothom, però sense caure en l'insult ni la violència. Sovint la gent nacionalista diu allò primer que els sembla mitjanament graciós i radical, però això, en tècniques propagandístiques, està demostrat no sols que és poc eficaç, sinó de vegades clarament contraproductiu. El problema és que molta gent va als actes nacionalistes a desfegar ràbia, no pas a guanyar-se tot el poble català. Per això no acabem de sortir del marginalisme. Però cal esdevenir majoritari. I actuar en conseqüència. A ca nostra, el catalanisme polític ha eixit un parell de vegades del marginalisme: a principis de segle amb Solidaritat catalana i Prat de la Riba, i durant la transició, sobretot i bàsicament al Principat.

8. Pòsters, cartells, missatges... Durant la transició i encara molt més enllà a Euskadi, sobretot a les universitats, però també als carrers i barris, es va omplir de cartells impresos o a mà cridant a la lluita o denunciant actes d'injustícia i repressió. Àdhuc hom copiava els acudits de revistes satíriques que eren repartides per dins els aparadors i cristalleres de les botigues la vespre del diumenge (a fi que la gent els llegís diumenge, quan eren tancades i sovint els amos a fora vila). Sense tenacitat i passió per la justícia, no hi ha força per fer aquests actes desvetlla-consciències.

9. Octavetes, fulls volants, llibres. Sota el tardofranquisme hi havia màquines artesanals (“vietnamites” i d'altres) clandestines que omplien universitats i fàbriques de fulls de protesta i denúncia. Ara, amb tanta propaganda comercial, un full potser no causarà tant d'impacte com llavors, però també fa via. Demostrar la veritat a qui vol creure en la falsedat, és fer-lo dubtar i ficar-lo davant un dilema. És una crida a les consciències, si ho sap fer-ho bé.

10. Periòdics i revistes. Dissortadament en queden pocs que siguin de combat. *L'ESTEL de Mallorca* ho és, però, i tota la innovació que havia de crear escola si els nacionalistes catalans no fossin

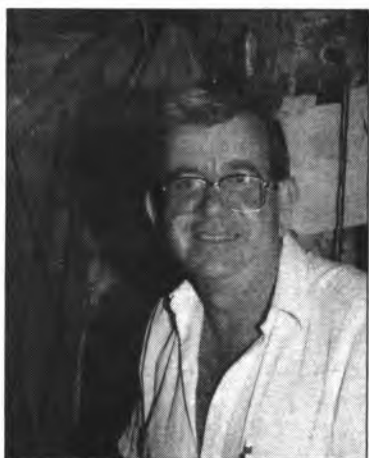

tan academicistes i jocfloralescos com, dissortadament, són.

11. Discos, música. La música és absolutament bàsica en tot moviment social. La resistència antifranquista a ca nostra, així com la decidida recuperació de la llengua catalana, es constituï en gran mesura al voltant de la Nova Cançó (Els setze jutges). Àdhuc el jovent castellanitzat i els espanyols es rendiren davant el poder dels nous cànctics catalanescs. La música crea el futur i és bellament didàctica sobre el que volem. La manera més socialitzadora, col·lectiva, intensa i solidària. Deia Gandhi: "Si jo tingués cap influència sobre els *boys-scouts* i d'altres colles, declararia obligatori de cantar melodies nacionals, en totes les assemblees. La música té un efecte elèctric. Dissortadament no ha pas arribat a ésser nacionalitzada." La música era bàsica en la resistència antifranquista, ho és en les religions, els concerts de Raimon sota Franco eren els millors mítings polítics, fins i tot recordareu la memorable escena del jovecell nazi cantant i electrificant l'audiència amb una bella cançó al film *Cabaret*. Sense música no hi ha acció, per això cal triar-la amb molt de compte i prioritat.

12. Ràdio, televisió, informàtica. Aquests camps estan vivint una autèntica explosió de conseqüències imprevisibles. Caldria mirar-s'ho bé. Tot i que les grans cadenes solen ésser mitjans d'adoctrinament sectari espanyolista, les locals, el cable, les pirates... ofereixen possibilitats interessants.

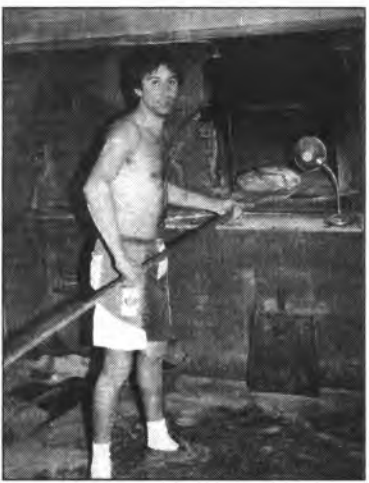
13. Pintades, senyals en terra i cel. La profusió de pintades no és bona. Cal pintar en parets inservibles o, si de cas, públiques. Els murals causen molt millor efecte que no pas les simples pintades. Damunt de certes tanques publicitàries d'empreses no grates o d'entitats colonialistes. Damunt de muntanyes, sota el ponts, en llocs poc accessibles penjar pancartes de plàstic. Àdhuc hem vist avions i helicòpters amb propaganda nacionalista. Ω

En Domingo Mallol és un dels amos de la fusteria Hiper Cu, a Manacor. Fabrica mobles de cuina i de bany.

Fa tres mesos que n'Andreu Cabrer s'ha fet càrrec del Bar Fraus, a la barriada de sa Torre, de Manacor.

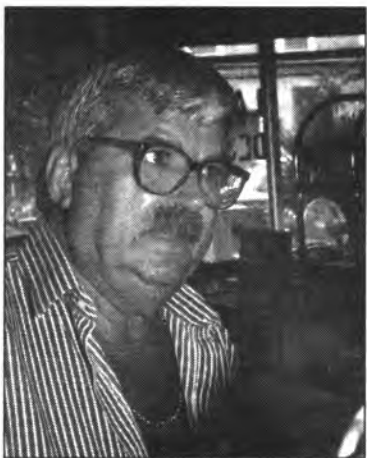
En Miquel Riutort és l'amo del forn Can Revell, a Manacor. Fa foc al forn amb llenya i us podem assegurar que el pa és més bo que el que no està fet d'aquesta manera.

Fa quaranta anys que en Rafel Sansó va obrir la perruqueria Sansó, a l'avinguda Salvador Joan, a Manacor.

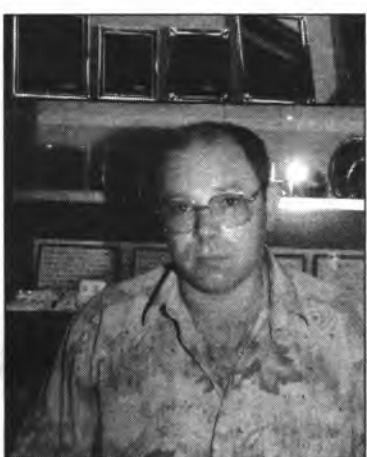
En Guillem Massanet és mestre artesà, entallador, escultor tallista, delineant de mobles i escultor de pedra. Té el seu taller al carrer de Navarra, a Manacor.

Fa trenta-cinc anys que en Mateu Perelló va obrir la botiga d'electrodomèstics Casa Perelló, a Manacor.

El matrimoni Sureda-Matamales regenta des de fa tres anys la cafeteria Sa Sínia, a l'avinguda Salvador Joan, a Manacor. Despatxen pa amb oli i plats combinats.

En Joan Melis és un dels amos de la Joieria Manacor, que està a la plaça de sa Bassa.

El camí de la reconstrucció nacional

JOSEP DE LUÍS, MEMBRE DE L'EXECUTIVA DE LA JOVENTUT NACIONALISTA DE MALLORCA

No és nova ni molt manco la tècnica aplicada pels colonialistes espanyols de dividir els defensors de les nacions que s'integren dins el seu Estat, tot i que el procés se'l tenen tan ben estudiat que es permeten clonacions dels esdeveniments en totes les que ells anomenen *regiones* per algun mitjà de comunicació nazi-espanyol. Als mallorquins, ens pertoca evitar-ho a la nostra roqueta; això sí, sense oblidar que aquesta terra nostra no és més que un dels molts cercles concèntrics que en el seu conjunt formen el Món lliure, solidari i respectuós amb les minories.

Pel redreçament nacional de Mallorca dins aquest conjunt i per tal d'assolir la normalitat nacional que, històricament i culturalment ens pertoca, cal que els responsables dels partits polítics que s'aprofiten a l'hora de les eleccions de l'etiqueta "nacionalista", facin un exercici de responsabilitat vers el País.

A totes les contrades de Mallorca es respira un sentiment de pertinença a la terra, al poble, a la cultura i a les profundes arrels històriques del País. Però aquest sentiment col·lectiu es veu afeblit de manera molt hàbil pels colonialistes espanyols, pel fet de fixar el debat polític en el camp ideològic —dretes, esquerres—, estadi de la política propi d'un País sobirà en plenitud dels seus drets col·lectius. Com que aquest, de moment, no és el nostre cas, és importantíssim pel futur del nostre poble marcar clarament la prioritat de reconstrucció nacional i deixar de banda les distintes ideologies socioeconòmiques que hi ha dins el ventall nacionalista mallorquí. Només així, deixant de banda el debat ideològic per a futures accions, que fins i tot podrien esdevenir internes d'una nova força política vertebradora de la independència nacional, les futures generacions de ciutadans de Mallorca (tant els nascut com els nouvinguts) podran gaudir de la plenitud dels seus drets com a poble, i deixaran de viure en una colònia d'un estat centralista i opressor. Ω

Una crida

Un grup d'admiradors i amics de l'antropòleg, impulsor de l'excursionisme, educador cívic, professor de Cambridge i inspirador de nombroses iniciatives patriòtiques, Josep Maria Batista i Roca (Barcelona 1895-1978), ha promogut l'erecció d'un monument a la seva memòria, comptant, naturalment, amb la col·laboració de l'Ajuntament de la seva ciutat natal que ja havia acordat dedicar-li un carrer a l'antic districte de Les Corts.

Es tracta d'un espai ajardinat entre els carrers de Nicaragua i Numància per al qual l'escultor Francesc Carulla ha concebut un monòlit en traverti romà rematat amb un retrat del català insigne i flanquejat per unes plaques en bronze, en les quals hi ha gravades, per un costat, les principals activitats que Batista duqué a

terme i, per l'altre, les paraules "Cal forjar novament el nostre poble i la seva consciència nacional" les quals, tal vegada, foren les darreres que pronuncià públicament abans de la seva mort.

La inauguració d'aquest monument estava programada pel 27 d'agost d'enguany, però no podrà ésser així per l'existència d'un petit dèficit en el finançament de l'obra duta a terme amb la desinteressada col·laboració de Francesc Carulla i una nodrida aportació econòmica per part de les institucions i particulars. Caldria, doncs, arrodonir la subscripció organitzada el seu dia amb nous donatius que poden fer-se efectius al compte corrent 2100-1089-0200037878 de la Caixa, a nom de la Comissió d'homenatge a Batista i Roca. Per a més detalls, podeu telefonar al 93-2133473. Ω

**L'ESTEL
de Mallorca**

**INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T
INFORMA'T**

**L'ESTEL
de Mallorca**

**M a l l o r q u í !
La llengua catalana, pròpia de les illes
Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills
tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix
escoles catalanes al teu poble o barriada.**

La pua del feixisme

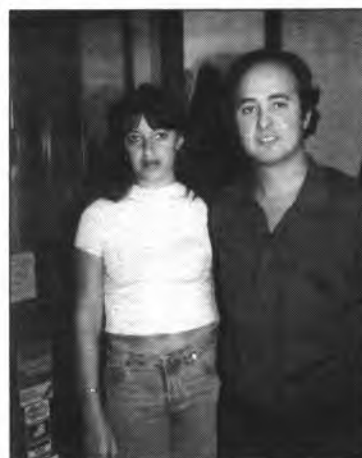
Era el tercer diumenge de juliol com cada any. Enguany va caure en un assolat vint-i-u de juliol, i com sempre per aquesta època els patriotes més compromesos pugen a l'acte del Pi de les Tres Branques (una simbolitzant el Principat, una altre ses Illes, i la darrera el País Valencià, en un mateix tronc que representa Catalunya; fou, però una bella poesia de Jacint Verdaguer la que mitificà el pi com a símbol nacionalista), situat en el Pla de Capllonç, a la comarca del Berguedà. Allà es reuneixen diferents col·lectius nacionalistes, el punt d'unió fonamental dels quals és la seva militància catalanista. Però és ací on hi ha el problema, que hi ha alguns col·lectius que, en lloc de servir la causa catalanista, se'n serveixen com a pretext per vehicular-ne d'altres que no tenen res a veure amb una manifestació patriòtica catalana. De fa alguns anys, s'ha pogut detectar que certs col·lectius aplegats a l'entorn de Pi Jove (el pi que ha de reemplaçar l'original que avui dia és mort), es dediquen a substituir els actes catalanistes per altres d'índole més internacionalista, subversiva i anarquista. És típic veure aquests elements amb banderes i samarretes de l'extinta URSS, de suport a l'exèrcit zapatista de Mèxic o amb la cara del Che Guevara, entre d'altres. I els símbols catalans? Com a màxim alguna senyera amb l'estel socialista i, això sí, sempre acompanyada de la sempiterna "ikurriña" basca. És a dir, més que la diada nacionalista del Pi de les Tres Branques sembla una fira d'Intermon o la festa de la Solidaritat que organitza IC-Els Verds. I és que en una diada així es pot ésser tan solidari com es vulgui amb altres pobles oprimits, però mai fins a l'extrem de voler-ne desvirtuar i capgirar l'element fonamental, que és la causa de Catalunya. I això és el que aquest any, com cap altre, han volgut fer els del Pi Jove agrupats a l'entorn d'una recent i quasi fantasmagòrica organització que s'autodenomina Plataforma per la Unitat d'Acció (PUA). La PUA està formada per tot un entramat

marginal de col·lectius prosoviètics i de casals anarquistes/okupes (no en va, allà on fan les seves pintades signen amb una estel·lada acompanyada d'una falç i martell o amb el llampec anarquista), que podríem definir com les darreres restes impossibles de reciclar de Catalunya Lliure i el seu entorn; més quan el PSAN (amb Josep Guia al capdavant) i l'organització juvenil Maulets s'han retirat d'ella precisament per la seva progressiva pèrdua de compromís patriòtic i el seu comportament antisocial. Vegeu el que diu el que ha estat portaveu i mitjà de comunicació d'aquestes organitzacions, *Lluita*, número 191 del març-maig 1996: "Les conseqüències de tot això no es van fer esperar gaire, amb la presència a dintre o al voltant de l'organització Catalunya Lliure de persones ressentides i agressives que, refugiades en una estètica pretesament revolucionària, fan de l'agressió física i verbal el seu sistema de treball polític. Amb el consentiment, si més no passiu, de membres de la direcció de Catalunya Lliure, aquests elements entren en acció i obtenen un altaveu per als seus plantejaments i una plataforma per a la seva pràctica, si més no en part al Barcelonès."

Veient, doncs, el perfil de les escorrialles de tot aquest moviment, la PUA esdevé una organització d'ultraesquerra amb tot el totalitarisme d'arrel antisocial quan es decideixen a netejar el Pi del que ells qualifiquen de "feixistes, burgesos decadents i nacionalistes estrets de mires" i sense més i ja a l'horabaixa de la recollida per marxar, que és la millor hora perquè els covards et clavin la punyalada *trapera*, surten entre trenta i quaranta encaputxats de la PUA armats amb bastons, extintors, tira-xines, pedres i alguns fins i tot amb ganivets i pistoles d'aire comprimit que, al crit de "Feixistes! i "Gora ETA" per bandera, llancen una càrrega contra Estat Català i tot individu, organització o paradedeta que van trobar en el seu recorregut vandàlic. No cal dir que, malgrat la sorpresa i indefensió inicial dels nostres, els escamots

d'Estat Català van reaccionar contratant els "valents" de la PUA, mantenint-se una autèntica batalla campal a l'entorn de tres quarts d'hora. Els resultats de la refrega es van veure quan, arribats els Mossos d'Esquadra, que és quan els de la PUA finalment es va escapolir com van poder, hi havia deu ferits de diversa consideració entre els joves d'Estat Català; i el que més ràbia i greu sap, una dona de seixanta-nou anys que li varen haver d'extreure un balí del braç. Tothom, però, coincidí a assenyalar l'actitud d'Estat Català en la defensa del Pi i de la gent que es trobava allà i, així mateix, el rebuig i condemna a l'agressió de la PUA tot titllant-la de "pur feixisme" i "d'espanyolisme".

Però el fet dona per pensar. Mai s'havia donat una agressió tan premeditada i de l'abast com ha succeït enguany. L'objectiu, però, era clar: carregar contra Estat Català. ¿Que potser ens trobàvem de nou davant un intent de criminalitzar l'independentisme i fer-lo caure en les divisions de classe (dretes *versus* esquerres) per evitar-ne una estructuració de caràcter netament nacional? Mentre va existir el Moviment de Defensa de la Terra (MDT) i Catalunya Lliure, en els darrers anys semblava que aquesta divisió era ferma. Però després de la caiguda del mur de Berlín el 1989, la decadència de l'esquerranisme "independentista" ha estat constant fins a l'actual cul-de-sac. I, com sempre que les modes passen, torna a quedar allò autèntic i incorruptible de tota la vida que en l'ideal nacionalista encarna Estat Català. La lluita de classes ha estat la creu del nostre nacionalisme portant-lo sempre al fraccionament i a l'afebliment davant Espanya. ¿Haurem de pensar que el Pi de les Tres Branques 1996 ha estat el tret de sortida per tal de crear un altre MDT ultramuntà per marginalitzar l'independentisme? I és que els dubtes sorgeixen pertot arreu, més quan la història ens ha demostrat que se'ns ha ficat mala peça al teler per aquí. Perquè tot fa pensar que la quintacolumna anarcosoviètica dels anys trenta la tenim actualitzada en els pseudorevolucionaris de la PUA que, tant ahir com avui, han demostrat ésser els millors aliats d'Espanya i del feixisme. I és per això que Estat Català i tots els catalans en general hem d'estar més amatents que mai a la nova jugada del maquiavel·lisme espanyol. No caiguem en la trampa! **Francesc Castany de Caso, Estat Català** Ω

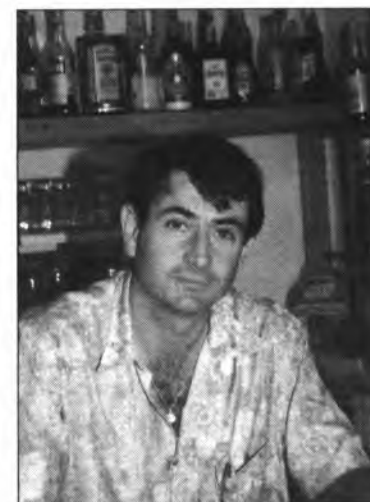
El matrimoni Mas-Esteve són els amos joves de la botiga de moda Esteve, que regenta des de fa trenta anys el pare de la madona, el sastre Antoni Esteve.

N'Antoni Galmés va obrir ara fa sis anys una fusteria a la barriada de Baix des Cós, de Manacor.

N'Antoni Cifo, d'ascendència italiana, fa quaranta-cinc anys que es va fer càrrec del Bar San Jaime, a la plaça de Sant Jaume, a Manacor.

En Pere Medina, de Portocristo, regenta des de fa mig any la Cafeteria Novo, a Cala Mendia.

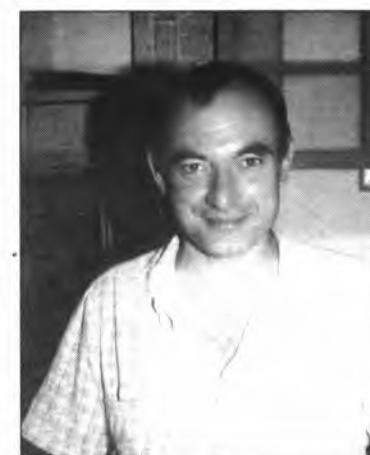
N'Andreua Llinàs és la madona de l'estanc de Son Macià, des de fa deu anys. El seu padri va obrir aquest estany abans de la guerra del 1936.

Na Lorraine Galmés, natural d'Anglaterra, regenta des de fa quatre anys la Tapisseria Govin, a la barriada de Baix des Cós, de Manacor.

El matrimoni Brunet-Massanet, de Portocristo, regenta des de fa dos anys dues botigues de souvenirs, S'Anfora I i S'Anfora II, a Cala Mendia.

En Joan Miquel regenta des de fa deu anys el Magatzem Can Beia, de productes per a l'agricultura, a la barriada de Baix des Cós, de Manacor.

EP!!!

**PARES, EDUCAU-ME EN CATALÀ,
A MALLORCA HI HA EL MEU FUTUR**

Per una nova militància nacionalista (I)

A ca nostra, el creixement de la militància antifranquista que pren volada a les acaballes del franquisme és numèricament més d'esquerres que no pas nacionalista. Al Principat, el nacionalisme no reapareix amb força com a fenomen nou, però a les Illes i País Valencià, més mancades de tradició nacional, sí, i comença a prendre volada més tard, cap al 1974. Massa tard!

Militància esquerrana i militància nacionalista al tardofranquisme i la transició

A ca nostra, la militància esquerrana era d'extracció més universitària entre trosquistes i nacionalistes, i més obrera entre els altres, en general. Es tractava en la seva majoria, de jovent de ciutats. Un jovent no gaire disciplinat, afeccionat a empinar el colze i bramar consignes i, ja durant la transició, al porro. És curiós, però sembla que mentre l'alcohol sol ajudar a mantenir una ideologia poc reflexiva i d'enfocament violent, el porro va anar desdibuixant aquestes forces i ganys "revolucionàries" vers un progressiu personalisme i individualisme (àcrata, ecologista, artístic o místic).

Cap al 1977 l'haixix/marihuana es popularitza entre el jovent, els grans grups marxistes comencen a anar a la baixa, la CNT pren gran volada i comencen a aparèixer grups ecologistes arreu.

Als grups marxistes, sobretot als maoistes (PTE, ORT, PEC (m-l) FRAP, BR, etc.), l'estalinisme no era pas decoratiu sinó una quincalla total que ells exhibien orgullosament amb maneres megalòmanes (grans banderes vermelles, amb falçs, martells i estels, gran culte a la personalitat de Lenin, Mao, etc.). Ells en deien "marxisme-leninisme". El menys feréstec d'aquests grups i el que durà més fou el Moviment Comunista, esdevingut cap al 1990 Revolta als Països Catalans i Izquierda Alternativa a Espanya. L'MC absorbí cap a 1978 l'OEC i mig s'aplegà amb LCR (trotskista) durant els anys vuitanta. Eren gent molt activa, cada vegada més intel·lectualitzats i amb menys militància, però. Un d'aquests grups m-l encara sembla sobreviure bé, la UCD, però es trac-

ta d'una perillosa secta.

Els troskos eren més minoritaris i, si tenien majoria universitària com l'LCR, molt més refinats, com pertoca a uns seguidors d'un dels assassinats per Stalin.

Quant als anarcos, gaudiren de gran nomenada un parell d'anys (1976-79, si fa no fa), fins que un complot policíac els aixafà amb l'afegit de l'atemptat al Scala (un provocador infiltrat dins la llavors renascuda CNT). Cal dir que solia tractar-se de gent fantasiosa, d'inclinacions violentes o ben revoltades, molt afeccionada a riure's dels partits i a veure manipuladors sota l'estoreta. Però, cap al 1977, potser hi havia a l'Estat espanyol més d'un milió d'anarcos més a menys en actiu i al voltant de la CNT, molts d'ells als Països Catalans. Ai las, l'Arcàdia perduda!

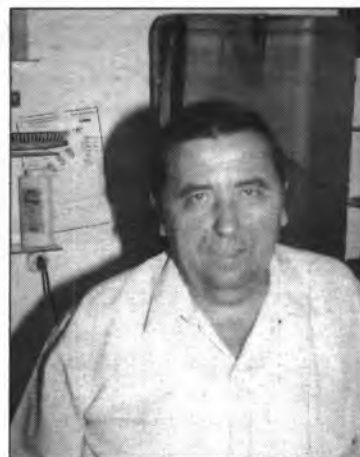
Els nacionalistes d'esquerra començaren a veure's més cap al 1974. Eren professors, estudiants, poetes, cantants, pagesos, gent més aviat festívola i amb poca tradició militant, de ciutats mitjanes i de pobles, amb poc contacte amb medis obrers. Eren gent, d'entrada prou senzilla, engrescats per un món novell, però que, amb els anys, càrrecs i homenatges, han anat han anat tornant-se més estirats i jocfloralescs (o sia, una mena de versió catalana dels personatges de zarzuela espanyols) i tornant a les seves "reserves índies" de la petita burgesia i treballadors de coll blanc de ciutats mitjanes i petites d'on, per un temps, van voler sortir -era la moda- per a participar al moviment veïnal o obrer-sindical. Ben instal·lats als guetos de l'ensenyament de ses Illes i del País Valencià, els ha engreixat la panxa sense necessitat de canviar gaire d'ideologia. Mentre marxistes i anarcos s'han desdibuixat o quasi extingit o han anat cap en grups d'ideologia distinta, sovint de dretes o el PSOE, molts nacionalistes d'esquerra s'han momificat enmig de dolça letargia dels tics culturals-progessistes de sempre, ara accentuats amb quatre referents més (que si les Olimpíades, el rock català, el Miki-moto...).

Personalment, jo milití en un grup: l'OEC (una mena de síntesi prou creativa entre marxisme i anar-

quisme), on el compromís era "fort" i, malgrat esser de majoria obrera-urbana, les anàlisis no eren -sobretot al principi- gens quincalleres. Aquest grup derivà finalment (vers el 1977) cap al leninisme; però en un principi sorgí al Principat i Euskadi i es basava en una anàlisi prou rigorosa i democràtica de l'assembleisme, la democràcia directa (no pas delegada ni burgesa), el consellisme revolucionari, les aportacions de diversos "clàssics", l'extensió de les lluites, etc... Tot sobre casos reals de lluites durant el tardofranquisme, cosa poc usual entre grups marxistes i a anys llum de les pobres folclorades que solien i solen esser la papussa dels nostres "nacionalistes d'esquerra" casolans.

Dins l'OEC hi havia de tot, és clar, i la seva direcció anà esllavissant-se cap al burocratisme "m-l" i les raons de mal pagador, però de fet donà molt de joc: molts dirigents, càrrecs, intel·lectuals, etc., que encara corren pertot, des del PP i el PSOE fins al PSM, o Miquel López Crespí, o IU etc... provenen d'aquest partit. Les anàlisis "a fons" i les exigències fortes, amb alliberats "clandestins" i altres personatges que ara semblen fantàstics, les referències "reals" a lluites "reals de masses" no burocratitzades, etc... constituïen una base prou més sòlida per a l'acció i l'intel·lecte que no pas les parafernàlies maoistes, els rebordiments cenetistes o el nacionalfolclorisme nostrat. Dins l'OEC es formà una bona fornada de gent treballadora i en contacte amb el poble, ses necessitats i lluites, jo crec que més que no en altres grups de l'època, sincerament sia dit.

Hi havia un altre grup de l'època, molt minoritari però d'anàlisis polítiques ben fines i desmitificadores, també dins el marxisme revolucionari creatiu, era Acció Comunista, un grupuscle bàsicament intel·lectual i d'acció a les ciutats de Barcelona i València. Un dels seus militants encara és regidor d'UPV per Gandia (la Safor). AC i un sector minoritari ingressaren dins un POUM que potser mirava massa cap a "glòries passades", i que no es consolidà finalment (a Mallorca, els OEC que no acceptaren la fusió amb l'MC entraren dins el PSM). (continuarà) **Jaume Tallaferro** Ω

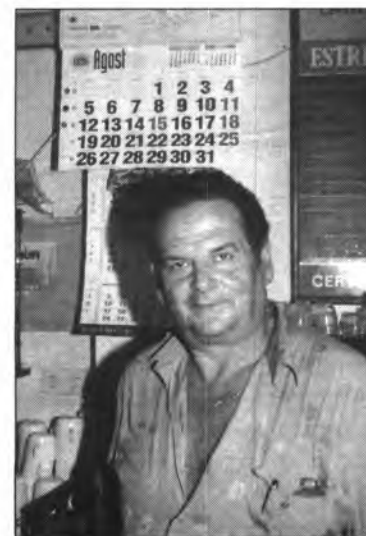
Fa trenta-quatre anys que en Miquel Esquina va obrir la perruqueria Miquel, a la plaça del Mercat, a Manacor. Va aprendre l'ofici a can Tomeu Reixac, que tenia la barberia a can Miseri. En Miquel, en realitat, de llinatge li diuen "Quina", perquè així nomia el seu padri a qui un funcionari foraster li va canviar el nom. Té parents que ja l'han normalitzat, però ell i els seus fills passen d'això. Hem volgut saber què volia dir la paraula "quina", i hem trobat: 1. Conjunt de cinc persones. Especialment: a) Junta que en les parròquies barcelonines tenia esment a la despesa de la cera en l'octava del Corpus (segles XVIII i XIX). Lo antic medi de les quines que per les vicissituds del temps havia descuidat. 2. Quadern de cinc fulls. 3. Conjunt de dos cinc de daus quan surten tots dos en una tirada. 4. Joc semblant a la plena, en què guanya el jugador que omple les cinc cases d'una mateixa fila. Etimologia: pres del llatí quina, "conjunt de cinc".

En Pere Ramon, natural de Petra, regenta des de fa vint anys el restaurant Els Ametlers, a s'Espinagar de Manacor. Fa cuina de peix i cuina mallorquina. A la carta s'hi menja per unes 2.500 pessetes. Els dies feiners fa menú a 800 pessetes.

En Francesc Picó és un dels socis del magatzem Picó-López, a Manacor. Són majoristes d'arrossos i llegums. L'arròs és importat de València, el lloc on es fan els millors arrossos d'Europa. Serveixen els seus productes en paquets de quilo a les botigues i súpers i en sacs grossos als hotels i restaurants.

Fa onze anys que en Francesc Lliteres regenta el Bar L'Estel, a la barriada dels Creuers, a Manacor. Els diumenges i festes són els dies que té més parroquians i els dies que s'aturen els autocars de turistes que visiten les fàbriques de perles. En Francesc és el president del Club de Dards L'Estel, amb un equip a segona i un altre a primera divisió.

L'ESTEL de Mallorca

EL MILLOR SUPORT PUBLICITARI DE LA VOSTRA EMPRESA A MALLORCA

ANUNCIAU-VOS-HI !!!

TENNIS SON RIGO

**Tennis
Futbol-sala
Hàndbol
Petanca
Cir. footing**

**Squash
Volei
Mini-golf
Tennis taula
Gimnàs**

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

TINTORERIA MANACOR

c/ Antoni Galmès, 1B • Tel. 55 18 03
MANACOR

Per què volem que els nostres fills i filles aprenguin en català?

Perquè hi tenim dret, que ens és reconegut per la llei i que volem fer complir.

Perquè, com a pares, tenim l'obligació de donar als nostres fills allò que considerem que és bo.

Perquè és bo conèixer llengües —llegir-les i escriure-les—. Dominar dues llengües, com català i castellà, és millor que dominar-ne una només.

Perquè coneixent bé dues llengües, s'està més preparat per a conèixer posteriorment altres idiomes.

Perquè estem convençuts que, només amb l'assignatura de català a les escoles, no és suficient per a dominar la nostra llengua.

Perquè hem comprovat que, en les escoles d'ensenyament en català, els nins i nines es parlen bé tant en la nostra llengua com en castellà.

Perquè després d'uns anys d'experiència estam comprovant resultats molt positius.

Perquè sabem que experiències semblants en altres països han donat bons resultats.

Perquè no volem negar als nostres fills cap possibilitat de coneixement i enriquiment lingüístic i cultural.

Perquè, a Mallorca, té utilitat professional i social en una societat moderna com la nostra, que s'exigeix cada vegada més en centres d'estudi i de treball.

Perquè la nostra llengua és una herència cultural de tots els mallorquins. I som mallorquins tots els qui vivim i treballam en aquesta terra, tant si hem nascut aquí com si hem nascut a fora.

Perquè és una herència que volem transmetre als nostres fills.

Perquè el català forma part de la nostra personalitat individual i col·lectiva i no hi volem renunciar. **En Tià de sa Real** Ω

Fa trenta-tres anys que en Tomàs Riera va obrir el seu taller de tapisseria a la barriada de Santa Catalina, a Manacor. Un taller prou gran amb vuit operaris. Va aprendre l'ofici al taller Artflex de la mateixa ciutat.

Fa onze anys que en Jaume Grimalt va obrir el Magatzem de Material de Construcció Grimalt Massot, a la barriada de baix des Cós, de Manacor. Ens conta que la majoria dels seus clients són de nacionalitat alemanya.

Fa tretze anys que n'Antoni Riera va obrir la Comercial de Vins i Licors Dismavi, a la barriada dels Instituts, a Manacor.

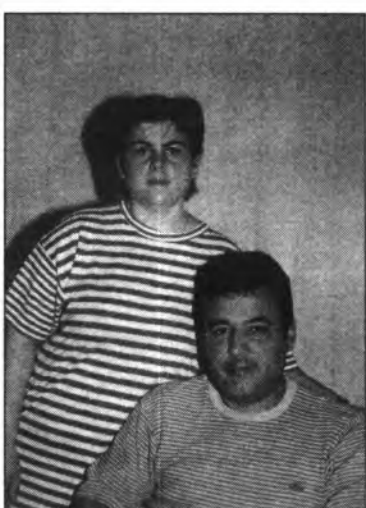
En Patricio Marotte, natural del Congo Belga, fa set anys que va obrir el Restaurant Creolle, a Cala Murada. Fa cuina italiana. Per un milenar de pessetes s'hi pot menjar i beure.

N'Antoni Vallbona, natural de Campos, fa trenta-dos anys que va obrir el Restaurant Vallbona, a Cala Murada. Fa cuina mallorquina sempre que pot i, quan no queda més remei, en fa d'alemanya. També és l'amo d'Assegurances Zuric, amb oficines a Manacor i a Cala Murada.

Fa tres anys que na Francisca Perelló regenta el Supermercat Ses Parres, a la barriada de Baix des Cós, de Manacor. Abans, l'amo era en Tomàs Bosc. La majoria de productes d'aquest supermercat són ecològics, ja que el seu home, en Biel Oliver, els cultiva sense productes químics a la seva finca de Son Fangos.

Fa quinze anys que en Miquel Caldentel va obrir la botiga de dietètica Calde, devora la plaça del Mercat, a Manacor. A la fotografia amb na Parrica de Sant Joan, la seva dona.

PUGEN

L'Ajuntament de Banyalbu-far, per haver limitat la construcció de la finca Son Bunyola i Planícia comprada per un anglès.

ΩΩΩ

Cort, per comprometre's a avançar en la normalització lingüística de l'administració municipal a proposta del PSM.

ΩΩΩ

Gabriel Florit, per haver blasmat el llibre vomitiu del colonitzador espanyol Carlos García-Delgado.

ΩΩΩ

El CIM, per aprovar la seva participació al Jardí Botànic de Sóller.

ΩΩΩ

El nou disc de Sau, *Set*.

ΩΩΩ

Els joves integrants d'un camp de treball que fan net els talaïots de s'Illot i el de na na Pol, de sa Coma.

ΩΩΩ

Biel Majoral i la revista *Es Saig* d'Algaida, per denunciar l'adulteració d'Els Cossiers d'Algaida.

ΩΩΩ

Els reportatges de Toni Martorell a *Diari de Balears* denunciant la corrupció de les subvencions entorn de la conselleria d'Agricultura: l'exconseller Pere Morey, el botxí dels pagesos mallorquins, en Fontanet, propietari de PIEMA, etc.

ΩΩΩ

La batlessa de Llubí, Margalida Miquel, pel programa de festes: pregó d'Antoni Serra, actuacions de Sau, Tomeu Penya, etc.

ΩΩΩ

Felip Esteve, del PSM de Capdepera, per denunciar les pedres il·legals.

ΩΩΩ

L'actor Gary Grant, per espiar a favor dels anglesos durant la II Guerra Mundial i detectar entre la flor i nata de Hollywood els simpatitzants amb la causa nazi.

ΩΩΩ

Els moros i cristians de Pollença.

DAVALLEN

Jordi Llabrés, regidor d'Educació de Palma, per desmantellar les escoles municipals a favor de l'ensenyança privada quan ell té un col·legi privat a Son Ferriol.

ΩΩΩ

Iberia, per practicar el "dumping" (competència deslleial) rebaixant preus en els vols de Balears a la península fent ús de les subvencions estatals.

ΩΩΩ

Mónica Ridruejo, directora de radiotelevisió espanyola, que es nega a ampliar la programació en català per a les Balears.

ΩΩΩ

El TS pel seu corporativisme i per condemnar el jutge Pascual Estevill a una pena de rialles pels delictes de detenció il·legal i de prevaricació.

ΩΩΩ

El regidor foraster antimallorquí de Manacor, Eduardo Puche, per la seva prepotència i arrogància davant una ciutadana.

ΩΩΩ

El gavatxo Jean Pierre Olivier, per criticar l'himne mallorquí de *La Balanguera*, per fer declaracions anticatalanistes i per donar suport al nazi Le Pen.

ΩΩΩ

El jutge foraster José Enrique de Motta García-España, que ha absolt Eduardo Moreno Torres, el metge afincat a València que es va negar a atendre un pacient perquè parlava en català.

ΩΩΩ

L'Ajuntament d'Inca (PP), per finançar les curses de toros amb dos milions de pessetes, segons ha denunciat el PSM.

ΩΩΩ

Florencio Reolid, per matar una tintorera a la platja de s'Arenal.

ΩΩΩ

El premi foraster de novel·la breu Juan March Cencillo creat en memòria d'un perdut i d'un renegat de les seves arrels mallorquines.

ΩΩΩ

L'escriptora forastera racista i nazi Corín Tellado, per declarar-se contra la independència de Catalunya, a favor de la pena de mort i de la discriminació racial: **no deixaria que mi hija se casase con un negro.**

ΩΩΩ

El traïdor i botifler Jordi Pujol, per no condemnar el terrorisme d'estat i la llibertat condicional del general Galindo.

L'ESTEL
de Mallorca

SUBSCRIU-T'HI !!!

Ocupació castellana

Article de la revista "Estat Català" publicat el 15-3-1923

En castellà típic es parla en els cabarets i music-halls de diversa graduació i classe.

El music-hall és una bateria que bat continuament les hosts catalanes. Allí, la doble i fonda tasca de desnacionalització. El paral·lel castellà ha occit més joventut catalana que les terres rifenyas plegades. Observeu el públic concorrent i veureu allí l'hereu que s'ha allunyat de la masia que l'ha vist nèixer i ha deixat els arrels de la terra abandonats. La verdor dels pins i donar el pit al vent que bufa per la serralada és poca cosa per a ell. Allí, li diuen "príncipe" i "bien mio" i coses dolces en castellà. Allí, l'home se sent mascle i tot apariat-se la faixa es pensa ésser quelcom extraordinari al veure que es fa amb totes unes artistes com la "Palillos" o la "Cartagenera" que de "moreno" i de "salado" no el deixen en vaga.

Ai de la masia solitària! Ai del camí fressat que puja la muntanya verda i ufana! Ai de l'horta en la que hi floreix la pomera i hi canta el reguerot de l'aigua cris-

tal·lina! Mai més, oh casa pairal, sentiràs les petjades fermes del teu hereu!, ni els seus ulls negres guaitaran la beatitud de les teves parets blanques, ni les bigues que recorden les generacions passades. L'hereu no tornarà. Ara s'ha fet un "home". Madrid, el Madrid putrefacte te l'ha mort. Se te'l va endur darrera *La canción del soldado* i el retornen a la capital de la Pàtria fet una desferra. No sap més dolor que el dolor de la sífilis, ni coneix més alegria que la que dóna "el 8 encarnado".

Oh, pares catalans que voleu que els vostres fills "es fiquin en política" i els regategeu amb aquesta excusa el permís perquè aportin el seu esforç a la causa noble de la Pàtria! No val més que caiguin estesos per un tret de *brouning*, que no caiguin per sempre més en aquest *surmenage* moral i físic?

I és que teniu, tots, tenim encara aquest esperit castellà tan a la vora nostra! Tan agafat amb nosaltres. És la paparra fastigosa de cada dia, de sempre! O com En Gaudí, el catalaníssim Gaudí -va

saber plasmar la nostra acció envers l'enemic-, allí en aquella casa del carrer de Casp, on al pica- portes és l'escut de Catalunya que pica damunt la paparra espanyola!

"Guerra, la guerra, fem-nos soldats: serà la terra pels catalans", ha dit el poeta futurista. Guerra a aquesta invasió castellana. Espanya ens té sotmesos com a poble conquistat. Diu Novicow que les actuals conquestes dels estats, per atenuades que siguin, no deixen d'ésser un crim. Què més espoliació directa que aquesta mutilació contant de l'ànima dels catalans?

No ens té sotmesos Espanya a una guerra constant i deliberada? No perdem nosaltres, catalans, cada dia que s'aixeca el sol, una host occida per l'enemic? Quan acabarem amb aquesta allau invasora de catedràtics, de mestres, d'oficials, de capellans, de tan- guistes i *bailaoras*?

Espanya baixa al sepulcre. Però Espanya mor de descomposició i ens hi arrossega a nosaltres! Aquest "seny" català que sols ha servit de fre per a les nobles exaltacions patriòtiques, el voldríem ara; perquè fos una comprensió clarivident, de la que dimanés un criteri salvador per la vida i la llibertat de la Pàtria.

Francesc Macià Ω

Ja teniu els nostres llibres?

Som JOSEP TRAVESSET i ANNA ROSSELLÓ

PELS ANDES, ENTRE EL PASSAT I EL PRESENT (Pròleg de Fèlix Martí, director del Centre Unesco de Catalunya) 1.800 ptes.

VENÇUDA SÍ. DOBLEGADA MAI! (Memòries) d'Anna Rosselló. 1.500 ptes.

A L'OMBRA DEL CHIMBORAZO (Pròleg de Josep Millàs, president d'Òmnium Cultural) 1.300 ptes.

DE L'ALT MAESTRAT SENSE RETORN (Pròleg de Josep Noguera, del consell de redacció del Nunci) 1.000 ptes.

QUAN L'IRAZU S'IRRITA... (Pròleg de Ramon Calaf, escriptor) 1.000 ptes.

NO SON TRES-CENTS MILIONS. Estudi sobre les ètnies sotmeses a l'idioma espanyol. 2a edició (Pròleg de Josep Martínez de Foix, president del Club Unesco) 900 ptes.

QUAN EL TEMPS S'ATURA... (Pròleg de J. Martínez de Foix) 800 ptes.

JOFRE MONTALT NO ÉS PAS MORT! (Pròleg de Manuel Casesnovas, expresident d'Amnistia Internacional i de la Federació Catalana d'Esperanto) 800 ptes.

DE SAÕ PAULO A L'ILLA DE SAÕ LOUIZ PASSANT PER BRASÍLIA (Pròleg de Ferran Machado, secretari general d'Estat Català) 800 ptes.

GERMANOR ENTRE COLONITZATS (Pròleg de Josep Dalmau, membre fundador de la Convenció per la Independència Nacional) 800 ptes.

GUATEMALA PUNT I RETORN (Pròleg de Joan Granados, director general de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió) 700 ptes.

L'AMÉRICA MARGINADA (Pròleg de Manuel Cruells, historiador i periodista) 700 ptes.

DESPRÉS DE LA BEL·LICOSA NIT (Pròleg d'Heribert Barrera, exdiputat i expresident del Parlament de Catalunya) 700 ptes.

O CATALAÏ. Un català a l'Amazònia (Pròleg de J.M. Ainaud de Lasarte, historiador i diputat al Parlament de Catalunya) 700 ptes.

EL MÉS GRAN DESERT ÉS UNA GRAN CIUTAT (Pròleg de Marta Ferrusola, esposa de Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya) 600 ptes.

LA FORÇA DE LA IDENTITAT (Pròleg de Trino Balagué, president del Centre Comarcal Lleidatà) 500 ptes.

ILLAPA DE HUANCANÉ (Pròleg de Trino Balagué) 350 ptes.

L'AVI DE LES ILLES TULE (Pròleg d'Aureli Argemí, secretari general del CIEMEN) 350 ptes.

Enviau les vostres comandes o telefonau-nos i us enviarem els llibres contra reemborsament. Avda. Mare de Déu de Montserrat, 254, 5è, 2a, 08026 Barcelona. Telèfon (93) 4550092.

NOUS PRODUCTES

- Herbes Morey. Dolces, semis i seques
- Palo Morey
- Anís sec La Estrella de Manacor
- Vodka Moryoskoff
- Brandy Copeo
- Brandy Morey I
- Rom Don B
- Gin AM
- Tequila El Cuate
- Licor Cuatro Triple Sec
- Tia AM Licor jamaicà
- Licor de Taronja
- Licor de Banana
- Licor d'Ametlla
- Cherry Brandy
- Apricot Brandy
- Schnapps. Poma, melicotó, avellana...
- Crema Catalana Cremada

DESTIL·LERIES MOREY

Elaborat a Mallorca per INLIMA, S.L.

Tel. (971) 75 67 07 • 75 69 79

Fax (971) 75 00 33

C/ 16 de juliol, 54

PALMA DE MALLORCA

L'autèntic anís de Manacor !!

PETITA HISTÒRIA DE LA CUINA A MALLORCA (I 6)

Les receptes de na Tonina (la meva versió de la cuina mallorquina)

ANTÒNIA SERRANO I DARDER
autora del llibre *Les receptes de na Tonina*

Fins fa realtivament pocs anys, la dona mallorquina l'han educada majoritàriament per cuidar la llar i la família. De petita ha tingut cura dels germans més petits, després de l'espòs i dels fills. Més tard, segons les circumstàncies, s'ha cuidat dels pares o dels sogres, en el cas de fer-se monja ha dedicat la seva vida a l'oració i a les tasques comunitàries.

Però a vegades ha fet més. Ha sabut compaginar tot això amb altres activitats. Personalment admir tot aquest seguit de dones relacionades, per un motiu o altre, amb Valldemossa; la meua vila nadiua: **Santa Catalina Thomàs** (1531-1574), *Una dona de coratge*, com l'ha anomenada Mn. Antoni Cano. Consellera de bisbes, preveres i civils. Fou canonitzada el 1930. **Sor Anna Maria del Santíssim Sagrament** (1648-1700). Escriptora de cànctics i cobles inspirades pel *Llibre d'Amic e Amat* de Ramon Llull.¹ **George Sand**, l'escriptora que descrigué tan bé la nosta terra i tan malament va parlar dels mallorquins. **Catalina Homar** (†1904), l'estimada de l'Arxiduc, la qual exercí a la perfecció de madona de s'Estaca, tasca reservada només per als homes. **Coloma Rosselló de Sans**, escriptora i mare d'Elvir Sans, publicà en 1911, entre altres coses, un llibre de narracions curtes titulat *Valldemossines*. **Aina Maria Boutroux de Ferrà** (1895-1986), persona de gran activitat intel·lectual, impulsà el turisme a Valldemossa i fundà el Festival Chopin al 1930. **Carme Bosch**, doctora en Filosofia i Lletres, catedràtica de Llatí de la UIB, escriptora, mare de família, és un exemple del que pot fer una dona del nostre temps.

Després d'aquest breu repàs pels meus personatges femenins preferits, vull dir que la vida actual està plena de dones que, com Carme Bosch, compaginen la seva tasca professional o artística amb les tasques de la llar. Ara no educam les nostres filles per esser sols esposes i mares, els donam estudis i les preparam per a una vida prou diferent de la de les seves àvies perquè, el dia de demà, a més de tenir cura de la família, treballin i comparteixin amb la seva parella el treball i la llar.

Doncs no cal sols preparar les filles per a fer les feines domèstiques. Hauríem d'ensenyar igualment els fills i preparar-los per a la vida diària amb la seva parella.

Per exemple, podem ensenyar-los a guisar. Per ajudar a aquesta tasca vaig escriure *Les receptes de na Tonina*, llibre destinat als homes i dones que fan feina i volen dedicar almanco un temps a la setmana —el dissabte matí, per exemple— a fer el dinar de manera tradicional.

El receptari està estructurat d'aquesta manera: cinquanta-dos menús, un per a cada setmana de l'any i desset més per a dates assenyalades. En total, seixanta-nou menús que comporten dues-centes cinquanta-dues receptes.

Les receptes que oferc són majoritàriament mallorquines —els ingredients que empr estan al nostre abast—, aconsell els productes de temporada —són més econòmics i més gustosos—, he recercat i recuperat receptes gairebé en desús,² he tramès l'experiència adquirida durant quasi cinquanta anys guisant per a la meua família i he procurat fer-ho de manera que fos clara i útil per als que saben guisar i per als que no en tenen ni idea.

M'agradaria haver contribuït perquè no es perdés part del patrimoni culinari que heretarem dels nostres avantpassats, com també voldria que molta gent que no ho ha provat s'engrescàs, es lligàs un davantal i, dempeus davant els fogons, tingués la seva primera experiència com a cuiner o cuinera, cosa que, ho puc garantir, és altament gratificant, tant per a ells com per a la seva família.

Vull acabar la meua petita història de la cuina a Mallorca amb un fragment de la presentació de *Les receptes de na Tonina*: «Intentau guisar amb atenció, sense precipitar-vos, amorosament i emprant la imaginació. Posau-hi una culleradeta d'il·lusió, una copa d'alegria, un poc de sucre, un pols de sal, una mica de coent i una fulleta d'alfabeguera. Ho mesclau bé, ho serviu amb bona cara i haureu aconseguit la millor recepta de na Tonina.» Ω

¹ Vegeu *Cànctics i cobles* de Sor Anna Maria del Santíssim Sagrament. Introducció, selecció i transcripció de Sebastià Trias Mercant.

² Vegeu *Les receptes de na Tonina* d'Antònia Serrano, pàgines 181 i 214.

La Catalunya Nord, a l'altre costat dels Pirineus (Crònica d'una amputació nacional)

Les comarques catalanes del Rosselló, el Conflent, el Vallespir, l'Alta Cerdanya i el Capcir, constitueixen actualment la part catalana del "departament francès" dels Pirineus Orientals (completat amb la Fenolleda occitana). Llur separació de la resta dels Països Catalans s'esdevingué arran d'unes negociacions ignominioses franco-castellanes que reberen el nom de Tractat dels Pirineus (1659), que posava fi a la guerra iniciada el 1635 entre el rei francès i el rei castellà. Per aquest tractat, els francesos reconeixien la sobirania del rei castellà (Felip IV) sobre terres al sud dels Pirineus, i els castellans la del rei de França (Lluís XIV) sobre les del nord dels Pirineus. Els dos grossos, poderosos i expansius, s'havien entès, doncs, malgrat llurs diferències i guerres continuades, per a menjar-se el petit.

Ni els uns ni els altres, però, cercaven en realitat una eventual frontera "natural" pirinenca, com ens ha volgut fer creure sempre la historiografia oficial de caire jacobí, sinó que cada u estirà del seu costat tant com pogué (de fet, els Pirineus, històricament, no han estat mai cap barrera ni cap separació, ans el contrari, han estat una via de comunicació i retrobament). Un historiador nord-català ha assenyalat ben encertadament que "l'imperi francès, en les seves justificacions, al·lega sovint el mite de les fronteres naturals, però això no ens ha d'enganyar, car si França hagués tingut més força l'any 1659, en lloc de reivindicar els Pirineus com a frontera, hauria reivindicat l'Ebre".

Amb el tractat dels Pirineus, doncs, la frontera tradicional franco-catalana de les Corberes es traslladà a l'Albera, un xic més amunt del cap de Creus. L'annexió d'aquests territoris al país gal afeblia i esquarterava Catalunya, que era el que cercava Castella; al seu torn, França veia satisfeta la seva vella aspiració

d'emparar-se d'aquestes comarques catalanes, conegudes com el "bressol de Catalunya", al voltant dels monestirs de les quals (Sant Miquel de Cuixà, Sant Martí del Canigó, Elna, etc) començà a formar-se la nació catalana. La nova frontera migpartia, així, el "cor de Catalunya".

No cal dir que aquesta cessió fou feta pels representants de Felip IV sense consultar les corts catalanes ni la Generalitat, i ni tan sols notificar-los-ho; quedà palès, d'aquesta manera, una total il·legalitat i un menyspreu absolut pel caràcter d'unitat nacional, cultural i lingüística de Catalunya, les autoritats de la qual mai no acceptaren aquesta mutilació i continuaren considerant incloses dins el Principat les comarques arrabassades. Amb el temps, es donà per fet, sobretot després de la desfeta —una altra!— de Catalunya en la guerra contra el borbó Felip V, però encara així no fou ratificada.

Quant als nord-catalans, l'ocupació militar francesa va esser contestada amb intensitat durant gairebé cinquanta anys, sobretot amb la revolta dels anomenats "Àngelets de la terra", pagesos aixecats contra la gavella o impost de la sal establert per l'administració de Lluís XIV, que aviat adquirí el caràcter d'aixecament popular antifrancès, entre 1667 i el 1775. Nombroses foren també les conspiracions antifranceses per tal d'assolir la reincorporació a la resta de Catalunya (la més coneguda, el complot de Vilafranca de Conflent, al 1674). Tanmateix, les esperances dels catalans del nord de recuperar les llibertats es van anar desfent; la conveniència i l'entesa —o la no entesa— dels dos poderosos no ho féu possible. Alguns anys després, la derrota dels Països Catalans en la guerra contra el rei (francès) d'Espanya, Felip V, provocà, per "*justo derecho de conquista*", la supressió de la Generalitat i les darreres llibertats catalanes (*Decreto de Nueva*

Planta, al 1716).

L'intens procés de francesització al país nord-català, iniciat l'endemà mateix del tractat dels Pirineus, fou, de primer, administratiu, jurídic i cultural. La llengua francesa passà a esser obligatòria l'any 1682 i el català va esser prohibit en els actes oficials l'any 1700. El Parlament de Perpinyà, digne representant de la "democràcia catalana", era tancat des del 1666.

Malgrat tot, la frontera política no creà dues mentalitats diferents, fora d'algunes excepcions, i la vida del poble no en fou gaire afectada. Tampoc no tingué gaires implicacions econòmiques; la gent passava d'un costat a l'altre de la "ratlla", com si no n'hi hagués cap, i els nobles trametien sovint llurs fills a estudiar a Barcelona.

Però el que la monarquia no pogué fer, ho féu la república. Efectivament, des de la revolució francesa, l'assimilació dels diversos pobles de l'exagon a la "llibertat" esdevingué un fet. Internacionalment, França va esser considerada, a partir de 1789, la "nació de la llibertat", una mena de nació de nacions. Els pobles francesos que feien part de la *Republique*, ja no lluitaven per França, sinó per allò que ells pensaven que representava la justícia i la fraternitat entre els pobles i els homes; en realitat no era més que l'inici de la contracció de l'Estat jacobí francès.

Fou així com França reeixí en la separació efectiva de Catalunya Nord i Catalunya Sud —irònicament en nom de la llibertat—. Del 1789 ençà, la frontera, a més de separar dos Estats, va separar dues ideologies: la república i la monarquia de l'Antic Règim. Els catalans del sud i els del nord esdevingueren enemics i la separació real aparegué de veritat aquesta vegada. Els del sud consideraren els del nord com a francesos i aquests, als del sud, espanyols. La frontera del menyspreu i del desconeixement havia nascut. **Andreu Salom i Mir Ω**

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA (1950-1970) (III part)

de M. López Crespi

Cada quinze dies a **L'ESTEL de Mallorca** (d'agost de 1996 fins a l'agost de 1997)
(per demanar números endarrerits, telefonau al 26 50 05)

JARDINS I AUCELLS EXÒTICS

RESTAURANT Ca'n Pep Noguera

ESPECIALITAT EN CUINA MALLORQUINA
PEIXOS I CARNS FRESCS

Cra. Portocolom - Portocristo, km 4,5
Telèfon 83 33 55 • S'ESPINAGAR (Manacor)

Automòbils PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles
C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de na Tesa

RESTAURANT ITALIANA PIZZERIA

Direcció: Rosa

c/ Berlín, 6 • Tel. 49 01 65 • s'Arenal (Palma)

EL PETIT COMERÇ DÓNA VIDA I SEGURETAT A LA BARRIADA

Quatre motius per anar a comprar a la petita i mitjana empresa de la barriada:

1. Els beneficis de la petita i mitjana empresa mallorquina es reinverteixen a Mallorca, la qual cosa provoca que els doblers corrin de mà en mà i arribin a molta més gent.
2. El petit comerç la majoria de les vegades són empreses de tipus familiar que creen llocs de feina estables.
3. La petita i mitjana empresa ofereix un tracte humà i un servei post-venda que mai no podrà oferir la massificació i la despersonalització de les grans superfícies.
4. Un carrer ple de comerços és una garantia contra la degradació i un fre a la inseguretat ciutadana.

Mallorquins! Mallorquines!
No deixeu de comprar als comerços de la barriada o del vostre poble!

És un suggeriment de **L'ESTEL** de Mallorca

Carrer de Manacor, 121-C
Tel. 27 85 18
07007 Palma de Mallorca

SERVEI OFICIAL

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

Tel. 26 81 11
Fax 74 32 77

BAR - RESTAURANT
ESPECIALITAT EN

Andreu

Arròs brut • Paella • Cordon blue • Bistec al pebre • Sípia
Conill a l'allet • Escalopa • Llenguado Meunier • Carns i Peixos
c/ Grua, 6 • La Ribera • Can Pastilla • Tel. 26 10 73
Sortida 10 autopista (dimarts tancat)

LA BITACORA DORADA Restaurant

peixos i mariscs frescs
OBERT CADA DIA

Trafalgar, 23 • Tel. 26 34 10
Ciutat Jardí (Coll d'en Rabassa) • 07007 Palma

Restaurant BINICOMPRAT

Banquets de negocis, noces i comunions
Carretera de Manacor, km 21'70 • Tel. 12 54 11

MALLORQUINS MALLORQUINES

COMPRAU PRODUCTES DE MALLORCA

SÓN ELS MILLORS DEL MÓN

És un suggeriment de **L'ESTEL** de Mallorca

Dimarts
tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuiri

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

BAR CENTRAL

Menjars • Tapes variades • Entrepans
Som especialistes en paelles
Menú del dia a 600 ptes.
C/ Cardenal Rossell, 80 •
Tel. 26 10 39 • Coll d'en Rabassa

CAN TITO RESTAURANT

PEIXOS I MARISCS FRESCS
CUINA MALLORQUINA

c/ Palmera, 6 • Tel. 27 10 16 • 07006 El Molinar (Palma)

PAPA PIZZA MAMA PIZZA

La primera oberta a Mallorca

Cala Agulla, 42 • Tel. 56 38 15
CALA RAJADA

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

RESTAURANT MALLORQUÍ

c/ ELIONOR SERVERA, 29 • TEL. 56 52 05 • 07590 CALA RAJADA

Meravelles

Juquetes

c/ Major, 10 • Tel. 84 36 82 • 07500 Manacor

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

A la plaça des Banc de s'Oli, lloc primer pis per trenta mil pessetes. Tel. 665336.

Oportunitat! Venc el solar núm. 382 de Cala Pi. Preu normal 4.200.000 per 3.800.000. Trucau de nit al 140728.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Bonic terreny a Lluçmajor (camí d'Alicanti). Cantó 11 metres, caseta dos compartiments, a reformar. Pou, possibilitat de llum i telèfon. Tel. 450994. Preu per convenir.

Avinguda Argentina. Llog pis de 5 habitacions, moblat, xemeneia, electrodomèstics, telèfon, dos banys. 75.000 pessetes mensuals comunitat inclosa. Tel. 792490.

Magalluf, venc 16 locals comercials. Planta baixa i pis 70 m². més terrasses entre 50 i 145 m². Tel. 726306.

**PER IL·LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS**

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

Benestar Costa d'en Blanes, 22 cases primera fase, 15 cases amb piscina, jardins comunitaris. Entrega en 18 mesos. Tel. 726306.

ANIMALS DE
COMPANYIA

Clínica veterinària s'Arenal-Son Verí. Servei d'urgències. C/ Dragonera 3, tel. 441213, s'Arenal.

Clínica veterinària. Lda. A. Artigues. Horari: 11'00-13'00, 16'00-20'00; dissabtes: 10'30-13'30. Servei d'urgències. Plaça de l'Església, 2a. Tel. 743854. Coll d'en Rabassa.

Cadells de pastor alemany amb pedigree, tatuats per CEPPA, venc. 120505.

VENDES

Venc lot de llits antics (1820-1939), sense restaurar. Bon preu. 630865.

Venc amarrament al port de Pollença: 10 x 3'50 m, cinc milions. Tel. 534129, vespres.

Vull comprar iot de 14 metres d'eslora amb tres cabines, coberta espaiosa, dos motors Diesel i dos llocs de control. Tel. 120197.

Venc motor Mercuri, foraborda, de canya curta, 2.2 HP, en bon estat. Preu 35.000 ptes. Tel. 753033 i 755460.

PERSONALS

Professora rossa, alta i molt atractiva, sense problemes de cap casta. La soledat m'empaita i m'agradaria conèixer senyor formal entre els 50 i els 60. 712064.

Empresari ben situat, de 46 anys, desitja formalitzar una llar amb senyora de 38-50 anys que sia alta, neta, sana i culta. 712064.

Divorciada de 34 anys, alta, garrida i ben atractiva. Només me manca la companyia d'un senyor que sia amorós i formal. 712064.

Al-lots i al-lotes! ens agradaria cartejar-nos amb gent de tots els Països Catalans, des de Perpinyà a l'Alguer, les Balears i València, de 17 a 21 anys. Escriviu-nos les vostres contribucions per la independència i de segur que formarem una gran penya catalanista i independentista. Isaben Canela i Cinta Arasa. Apartat 129-43830 Torrenbarra.

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sau, Els Pets, Lax'n'busto. No us talleu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somnieu en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escriviu-me: Francesc Bujet. Passeig del Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Vanessa i Alba Torruella Costa. Vendrell, 7-2-2-43883 Roda de Barà.

Ens agradaria cartejar-nos amb al-lots i al-lotes que com nosaltres estiguin penjats/penjades per Lax'n'busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Senyor vidu de 63 anys sense problemes. Desig conèixer senyora culta per formar una llar. 712064.

Senyoreta de 25 anys, morena, amorosa, simpàtica i amant de la llar. Bona situació, estalvis i cotxe. Cerc company fins els 40 anys. 712064.

Administratiu fadrí de 26 anys. Bon lloc de feina, estalvis, cotxe... M'agradaria trobar una al-lota formal per casar-m'hi. 712064.

Modista, separada i sense fills, de 31 anys. Pis, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor culte per refer la meua vida. 712064.

Empresari de 43 anys. Divorciat sense fills. Casa, cotxe i un parell de negocis. Vull conèixer al-lota sense fills ni problemes. 712064.

Fadrina de 62 anys. Tenc pis, xalet i cotxe. Vull conèixer senyor viudo o fadrí, culte i sense fills. 712064.

Viuda de 56 anys, encara som ben guapa i tenc la vida resolta amb xalet, pis i estalvis. Vull conèixer senyor. 712064.

Fadrina de 31 anys. Curra i culta. Tenc pis i estalvis. Vull trobar un al-lot formal. 712064.

Estudiant de 22 anys. Som curro i culte. Vull trobar una al-lota de 18-20 anys. 712064.

Divorciat de 42 anys. Alt, culte i amant de la llar i dels nins. Cerc senyora dolça i afectuosa. 712064.

Viuda de 49 anys, joliva, cultivada i de poble. Tenc cotxe i vull refer la meua llar amb senyor bona persona i treballador. 712064.

Separada de 40 anys. Amorosa i simpàtica. Vull refer la meua llar amb senyor formal. 712064.

Metge retirat. Som ben curro i agradable, 1'76 d'alt. Vull conèixer senyora de gran cor. 712064.

Me trob ben tota sola. Tenc 52 anys i visc de rendes. Pis, xalet, estudi, cotxe... te faré feliç. 712064.

Militar fadrí de 29 anys, joliu, amorós i agradós. Me vull casar amb al-lota seriosa entre els 25-29 anys. 712064.

Divorciat de 65 anys: negocis, pis, xalet, cotxe. Vull conèixer senyora per no estar tot sol. 712064.

Senyoreta de 25 anys. Som morena, galanxona, simpàtica, d'1'65 d'alta. Tenc estalvis i cotxe. Cerc company fins als 40 anys. 712064.

Motos
Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

Senyora de 63 anys. Tenc una bona pensió. Som jovial, atractiva i encara estic per jugar a conillons amagats. Cerca'm al 712064.

SERVEIS
PROFESSIONALS

La Casa Catalana de Mallorca ensenya ball de bot i sardanes. Tel. 753559.

Si vols fer feina amb els àngels, apunta't al "Taller dels Àngels". Informació al telèfon 281642 (Xesca).

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

Canviam el model de la seva roba, feim adobs i reformes de tota classe. Adobs en 24 hores. Carrer Bisbe Cabanelles, 30 (a 100 metres de la plaça Pere Garau de Ciutat) Tel. 278453.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Auto-servei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Dièsel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·larí.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·larí.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

S'ofereix administrativa amb vint anys d'experiència a banca i quatre anys a l'administració pública, com administrativa/secretària/recepcionista. Tel. 712501.

Si teniu qualche vidre trencat, cridau al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Si fas manualitats com pintura, costura, brodats, ceràmica, etc, el pots exposar gratuïtament a "Cosas para tu Casa", al carrer 31 de Desembre de Ciutat. Tel. 752639.

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

Cerc feina per fer a ca meua. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

**L'ESTEL
de Mallorca**

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:
L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

BORSA DEL MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del Marès, 3-A. Telèfon 265551. Ses Cadenes de s'Arenal.

Venc motocicleta marca NSR 80. Molts pocs quilòmetres, quasi nova. Tel. 511223.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

ENSENYANÇA

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'explotació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col·laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la Fundació per la Pau (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a *Cristianisme i Justícia*, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Planes, CSEM, passatge Miquel Carreres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Vols aprendre a conduir sense esforç? Vine amb nosaltres! T'ho passaràs molt bé. Auto Escola Chela. Carrer 31 de Desembre, 48. Tel. 759438. Ciutat.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Cursos d'expressió corporal. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores. Grups de joves els dimarts a les 18

hores. Carrer Menorca, 6. Per 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc, sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barcelona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Russinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Mestre s'ofereix per fer classes de repàs. Demanau per Bartomeu al telèfon 467931.

Si estau interessats per la literatura en català, podeu subscriure-vos de franc a la revista LA FOREST D'ARANA, plaça Mossèn Sorell, 6-14, València 46003. Cal ferhi esment dels vostres nom i cognom, adreça, codi postal i població.

Llicenciat fa classes de català a tots els nivells, per a una persona o a un grup petit. Preparació per exàmens de la junta avaluadora. També repàs d'assignatures. Tel. 720567.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present del dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337.200 Rosario-Argentina.

A la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la Universitat de Granada (Espanya) estem organitzant una agrupació d'estudiants catalans que es dirà **Estudiants dels Països Catalans** (E.P.C.). Jove català, si estudies a Granada, vine amb nosaltres el proper curs.

Jove català, si estudies a Granada (Espanya) tens el teu sindicat, **Estudiants dels Països Catalans** (E.P.C.). Ens trobaràs a la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia, a la sala dels sindicats. Per la defensa de la nostra cultura i identitat nacional, Vine!!

La família Pérez regenta des de fa tres anys la Pizzeria París, a Cala Mèndia. A la fotografia, amb les seves empleades.

És en Miquel Vadell, encarregat del Club Cala Mèndia Parc, amb un grup de clients: la família Clapés, de Perpinyà, i la família Castells, de Mancor de la Vall.

“Xé, on aneu?”

Era l'any 1938 a València. “Un matí estaven dos agricultors tarongers a un dels cafès de l'Avinguda, es va presentar una parella de guàrdies cívics, i quan sentiren que parlaven una llengua distinta de l'oficial i que eren nacionals, els requeriren perquè canviessin d'idioma, com que aquests feren algunes observacions, ordenaren la seva detenció. Sortiren guàrdies i detinguts al carrer, cap al Govern Civil, i en veure el grup, un amic dels detinguts va exclamar:

—Xé, on aneu?

—Véngase usted también con nosotros, por no hablar en la calle la lengua oficial. —Va dir un dels cívics.

—I això, per què? —Va afegir l'innocent amic, agreujant d'aquesta manera la seva situació.

Però no va acabar aquí la cosa, sinó que l'escena es va repetir durant el trajecte, i al final, quan eren prop de l'edifici de la primera autoritat civil, eren dotze o catorze els detinguts per la mateixa causa. **Teodor Llorente**, a *Los valencianos en San Sebastián* Ω

(Anirem recordant petits episodis quotidians on la nostra llengua ha estat criminalitzada, només per mantenir fresca la memòria d'aquells que tillen de feixista la normalització lingüística. Que es vagin acostumant a aquesta Catalunya catalana, i a la seva renacionalització en tots els aspectes, o que fotin al camp!)

NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de **L'ESTEL** d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, família i amistat tot alhora.

DIGAU-LOS-HO amb L'ESTEL

FORAST ERADES

Lorenzo Contreras (ABC): El Estado de las Autonomías es la cristalización del arte de ponerle puertas al campo. Con él desaparece el futuro, la previsión razonable del mañana político español, para dar paso al “día a día”, al eterno chantaje permanente cada vez menos disimulado. El “molt honorable”, que soñó con Croacia, cuando los intereses internacionales dividieron a Yugoslavia, y luego con Quebec, quiere italianizar España. Aspira a conseguir con Cataluña una Padania, dotándola de una fuerza centrífuga decisiva. Va por pasos. Cree que la “regionalización” europea hará del “hecho diferencial” la llave de la ruptura sin trauma.

ΩΩΩ

Cristina Santos Calles, xarnega (carta a *El País*): Hace unos días se emitió un partido de fútbol por la primera cadena de televisión española, TVE-1. Destaco lo de española porque dicho partido fue retransmitido en catalán; entiendo y hablo perfectamente el catalán, pero mis abuelos, que viven con nosotros, no lo entienden. Creo que es una falta de respeto hacia las personas que no entienden este idioma que se emitan programas por la que en teoría es la cadena de los españoles.

ΩΩΩ

Carlos Trías, escriptor botifler: El árbol de la izquierda catalana debería afirmarse en raíces más profanas. He aquí unas cuantas (...): -Federalismo (frente a independencia o confederación). (...) Que este árbol no sea plantado sólo por los socialistas, o con la ayuda de los ex comunistas y de los sectores menos nacionalistas de ERC (aquellos que anteponen su republicanismo y su izquierdismo a su catalanidad), me parece en este momento secundario.

ΩΩΩ

L.A., xarnego/a (carta a ABC): Señor director: Este tema -el de la inmersión lingüística- está igual que antes. No hay escuelas en castellano ni aulas. Sólo se da el castellano, como un idioma extranjero, a partir de los nueve años, dos horas semanales. Antes de esta edad nada.

Gloses

Durant la Guerra Civil (III)

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

Del seu cap li llevaria
an es guàrdies lo vaig dur
aquell casquet oportú
que el Pare protegiria.
A sullà mort quedaria
ningú el va retirar,
en "Marxa" vaig davallar,
amic de tota sa vida.

Aquell moment no hi havia
de noltros necessitat,
es perill 'via passat,
sa guàrdia hi quedaria.
Ses gràcies mos donaria
aquells dos homes valents,
patriotes imponents
que se jugaven sa vida.

An en "Marxa" enterraren
ben a prop d'un xaletó,
trobarem un picassó
i sa terra desferràrem;
ben tapat ell lo deixàrem
a una fusta el seu nom,
això se feia a tothom
que d'aquest món se n'anaven.

Mos vàrem incorporar
al grup que pertanyíem,
sa novetat donaríem
an es nostre capità.
Ses gràcies mos va donar
per 'ver fet aquella acció,
vàrem complir sa missió
que era digna d'alabar.

A darrera una paret
a prop d'una casa blanca
que molta bala escampava
i a bastantes feina clec.
Un moment hi hagué un grupet
que se varen atrevir
amb bombes de mà anar-hi
per aturar el trequetec.

Aquells los descobrigueren
i un dels tres se salvà,
sa nostra paret botà,

sa seva intenció perderen.
Quan ben prop des portal eren
sa metralleta girà
cap a noltros l'enfocà
que tremolaven ses pedres.

Es mando estudià
sa forma d'assaltar-los,
per matar aquells senyors
que ens 'turaven d'avançar.
Deu ne varen senyalar,
a mi m'assenyalaríen,
en guerrilla partiríem
armats amb bombes de mà.

Aquell moment s'aturà
guardava un gros silenci,
això feia sa sentènci,
qualque cosa va passar.
Noltros vàrem començar
an es cerco estrènyer-lo
i fins es portal major
cap ensurt mos varen dar.

Amb molt de precaució
entràrem a dins sa casa
amb sa bomba preparada
i en sa boca es percutor.
Sa més petita acció
bomba seria llançada,
l'hora era delicada,
es cos te pren tremolor.

Molt sorpresos mos trobarem
com vàrem haver entrats,
hi havia uns preparats:
pastissos i ensaïmades,
i sucs de totes ses castes
que ne podies triar,
mos posàrem a menjar
com persones afamades.

No ens 'turàrem a mirar
si estaven enverinats,
a menjar tots escapats
mos hi vàrem afuar.
També vàrem glopetjar
d'aquell suquet exquisit,

de marca molt escollit
que te feia tombetjar.

Sa guerrera trobaríem
sa gorra d'un capità,
Torres es nom senyalà
que de fet mos posaríem.
Sabeu que molt presumia
amb aquell vestit tan nou,
no n'hi havia per tothom,
només jo el lluiria.

Es mando va davallar
després a celebrar-ho,
va esser gran diversió
bona ensaïmada menjar;
ells varen poder tastar
aquell suc tan saborós
que aquells tan nobles senyors
no es pogueren acabar.

Varen fugir escapats,
aquest fet bé ho demostra,
sa nostra tan grossa força
los tenguérem assustats.
Estaven acorralats
i hagueren de fugir,
tot es menjar deixar-hi
que tenien preparats.

Dalt el terrat de sa casa
encarada a llevant
una filera de sacs
de blat 'vien col·locada.
Amb espitllera eixamplada
per poder maniobrar
se varen assegurar
que no los ferís cap bala.

Dos metralletes hi havia
que els feixistes les deixaren,
caramull molt gros de bales
verges que no es gastarien,
beines buides n'hi havien
que s'havien disparat,
una grossa quantitat
que allà enterra romanien.

Es mando va ordenar
canviar es personal
després des fet triomfal
que nostra força logrà.
Un permís se mos donà
per descansar a sa platja,
segur que estudiava
un altre lloc ocupar.

Estant tranquils a sa platja
un fet molt trist va passar,
de Maó se envià

hidros per lo que fes falta.
Allà ordes esperaven,
avió ràpid vengué,
un desastre gros va fer
a tots ells los destrossava.

Un aviador pogué
posar en marxa s'avió,
en mala situació
una ràfega ell rebé.
A sullà ell romangué
s'aparell i es pilot
avió i home mort,
fatal cas succeigué.

Quan a sa platja anàvem
allà per a descansar
un grup gros vàrem trobar
que un mal fet comentaven.
Curiosos demanàrem
què era aquell fet passat,
un home allà allargat
que forats de sang brollaven.

Es resultat va esser
que aquell jove cantava
i un sergent que passava
seva veu va privar-la,
s'enfadaren de dever
tots dos se desafiaren,
el sergent duia un arma
va voler empear-la.

An es cor li va clavar
aquella bala al moment
i aquell jove valent
allà en terra va quedar.
An es consell varen dar
avís des cas succeït,
és mando tot reunit
sa sentència va donar.

Que se'l 'via de matar
això va dir sa sentència,
ell tenia competència,
s'hora se va assenyalar.
A sa gent se va avisar
tothom estar a sa platja,
s'hora era assenyalada,
cap n'havia de faltar.

Feia la nit ben quieta
i la mar estopetjava,
molta de gent esperava
aquella hora sinistra.
Ningú no estava alegre,
sa gent que allà guardava
an es reu se demanava
per a ell s'hora darrera.

Quatre guàrdies civils eren
que el duien emmanillat
amb dos fanals enllumat,
un davant i un darrera;
la gent estava quieta
amb s'escamot ben format,
es fusell ben preparat
que sa veu de "foc" espera.

Amb s'esquena a la mar
es guàrdies el col·locaren,
sa cara tots li miràrem
però cap moment plorà.
Sinó que va aguantar
molt grossa serenitat,
un full de bloc demanat
per escriure se'l donà.

Escriure se va posar
sa mà no li tremolava
ben serè ell s'aguantava,
dues fulles completà.
Es moment que va acabar
ben fermes ell se posaria,
el seu braç alt alçaria
"Visca la República" exclamà.

I s'escamot preparat
que ses ordres esperava,
el sergent pronunciava
"Fir-més!" i "foc!", ben serrat.
Aquell jove foradat
de ses bales va quedar,
això exemple va donar
que es pecat no és perdonat.

Quan tranquils molt descansàvem
mirant cap a l'horitzó
mos vengué un avió
que bombes descarregava.
Un polvorí destrossava
malgrat que estava amagat,
es material guardat,
de fet ell tot explotava.

Vaig anar a veure-ho
allò que 'via passat,
un clot havia quedat
de molt grossa dimensió.
En Bayo a mirar-ho
aquell moment acudí,
"això és la guerra" va dir,
de res ella té perdó.

(continuarà) Ω

Freedom
Spanish optative
No more imposicion of spanish
spanish volunteer and optative

We are in Europe
We wont english or german
better then spanish

In Spain, spanish
In Mallorca, catalan

Llibertat
Castellà optatiu
No a la imposició del castellà
Castellà voluntari i optatiu

Som a Europa
Volem l'anglès o l'alemany
millor que l'espanyol

A Castella, castellà
A ca nostra, català

Freiheit
Spanisch optativisch
Wir sind gegen die unterrischt
der Spanisch

Wir sind in Europa
Wir Wolen besser Deutsch
oder Englisch als Spanisch

In Spanien, Spanisch
In Mallorca, Katalanisch

Qui són els ocupants?

Estem veient, amb desànim, com als Països Catalans les organitzacions i partits polítics independentistes o nacionalistes encara no volen reconèixer que vivim en una Nació ocupada.

No ens referim tan sols als típics ocupants d'uniforme: guàrdia civil, policia nacional, exèrcit espanyol, sinó també a tots aquells que van sense uniforme, però que encara fan tant o més mal que els altres. Ens referim als colonitzadors i ocupants. Als qui recullen firmes per a "manifestos", als qui t'ordenen: "A mi, hableme en espanyol, que no te entiendo." Als qui es dediquen, aquí, als Països Catalans, a promoure la implantació d'altres cultures que no són la nostra.

Veiem amb mals ulls com en Joan Ferran (PSC), Xavier Bosc (ERC) i Aleix Vidal Quadres (PP), s'han posat d'acord amb les seves respectives formacions polítiques per entrar al Parlament català una proposició no de llei que pretén contemplar la cultura andalusa com a autòctona de Catalunya, d'aquesta manera rebria la subvenció de la conselleria de Cultura i no la de Benestar Social.

I és que és la conya! La conselleria de Cultura de Catalunya, pagarà, si s'aprova la llei, subvencions a entitats andaluses i extremenyas que el que fan és intentar eliminar dia a dia els nostres costums per incorporar-ne una de forastera.

Sens fa del tot incompreensible que hi hagi catalans de soca-rel que manifestin tant d'odi per la seva pròpia cultura. I és que són tan esclaus, i tan àvids de vots, que faran qualsevol cosa per guanyar-ne uns quants més. Pensen fins i tot que així mai més se sentiran dir "perros catalanes o hableme en cristiano o los mallorquines ladran".

Des de *Palestra*, tenim el

coratge de plantejar-nos el tema d'aquesta ocupació física de la nostra nació, sota l'única opció vàlida: es tracta d'una ocupació amb tots els ets i uts.

No hem de fer cap concessió, ni claudicar, no hem de cedir al xantatge que fan tots els partits polítics actualment, dient que qualsevol persona, pel sol fet d'estar vivint a Catalunya, és ja catalana. I si és així, devem esser l'únic país del món on passa aquesta situació...

Aquesta allau d'ocupació espanyola és l'intent més seriós i greu que ha fet fins ara Espanya per tal de diluir la Nació Catalana. Efectivament, en Franco va transferir quatre milions d'espanyols als Països Catalans, no per treure'ls de la misèria, sinó

per anihilar-nos com a poble, per fer-nos canviar els nostres costums i per arribar a eliminar la nostra llengua.

Nosaltres volem una Catalunya lliure, integradora i respectuosa amb els nouvinguts. Però ens mantindrem fermes davant de qualsevol individu que vingui amb mentalitat d'ocupant.

Catalunya és terra de llibertat, però hi ha molta gent que ha estirat el braç més que la màniga...

Preguntem-nos qui són els intolerants a Catalunya? Som potser el qui defensem el que és nostre, o són els qui ens volen integrar per la força en aquella mala idea que es diu *Espanya*, sens el més mínim sentit de comprensió i respecte envers nosaltres. **Palestra** Ω

Immigrant! Els teus fills són tan mallorquins com els fills dels mallorquins. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barri.

Dates definitives del Concurs de Cançó Mallorquina

Aquestes són les dates definitives del Concurs de Cançó Mallorquina: Son Ferriol, 8 de setembre; la Soledat, 13 de setembre; es Molinar, 28 de setembre. La cloenda se celebrarà finalment el 5 d'octubre a ses Voltes.

Recordam que hi ha un primer premi de 200.000 pessetes, un segon de 100.000 i un tercer de 50.000. A més a més als nou primers classificats se'ls hi enregistrarà un compact-disc.

Per a més informació dirigiu-vos a l'Associació Cultural "Sa Granera" (telèfon 471322).

Canal 4

ES GALL

Sense fer-ne cap teatre ni polèmica ni embull, lluny d'haver-lo de combatre, voldríem que el Canal 4 fos dels mallorquins orgull.

Cap mallorquí, si és com toca, més si és soci de Voltor, pot sentir-ne gran patxoca, perquè molt sovint badoca aquesta televisió.

Tant o més que el nostre idioma el foraster hi té empriu; dels nostres mots perd l'aroma i el Cervantes un diploma li penjarà, riu que riu!

Tant si són senyors com dames, com si lladren com els cans, tant si fan sainets com drames, no es poden lliurar programes als xerraires castellans.

Ja cal dir-los: Prou, bon aire! No pot ser presentador ni actuar d'endevinaire

qui ara ni mai li ve escaire la llengua de la nació.

Si a un presentador s'atansa qualche castellà-parlant, mai mudi de llengua i dansa, com si fos el rei de França... Això passa d'humiliant!

La nostra parla és ben vària i cert és que es pot "salar"; d'un Canal tasca diària és la llengua literària i mai en pot abdicar.

No té el mànec de la pella la nostra Obra Cultural? No és l'amo de la graella? O és que hi ha qualche gonella que hi té empriu per fer-hi mal?

Nostra llengua és bella i plena d'harmonia i de cançó: cristal.lina aigua de vena cal que ragi de l'antena de nostra televisió. Ω

CURSET DE FILOSOFIA

En Joan Quetgles

El Curset es reprendrà el 18 de setembre. Tindrà un caire més obert i participatiu.

Institut Ramon Llull. Departament de Filosofia a les 21 hores

Es plantejaran qüestions relacionades amb el postmarxisme a partir de la situació de la desfeta del règim comunistes. El fracàs de l'Escola de Frankfurt. L'estat actual del procés ideològic. A la recerca d'un camí per a l'esquerra catalana.

Per a més informació, podeu cridar al telèfon 26 50 05.

CONDEMNNA

A LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

Peritatge lingüístic realitzat per: Antoni Artigues, Gabriel Oliver (Biel Majoral), Maria Conca

Condemna a la llibertat d'expressió inclou la crònica del judici feta per Carles Hèctor Hernández i Maria Teresa Sureda, el peritatge lingüístic dels articles denunciats realitzat per Antoni Artigues, Gabriel Oliver i Maria Conca, els articles de Jaume Sastre denunciats per Ventura Rubí, retalls de premsa, dibuixos i fotografies. El preu és de 700 pessetes; també hi ha un preu d'ajut de 1.000 pessetes. El podeu trobar a les llibreries de Ciutat o telefonant al 26 50 05.

Recorda

Quan hakis llegit aquest periòdic, si no en fas la col·lecció, regala'l a un amic, veí o parent. El país ho necessita.

Recorda

Marroc: Cristià empresonat surt esmentat als periòdics

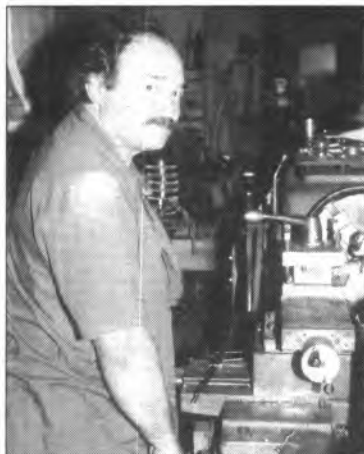
Si més no, un parell de periòdics marroquins han fet esment de l'arrest i condemna de Jamâa Abû Karim el setembre de 1995 a Gulmina, ciutat berber del desert. Aquest jove de 31 anys duia una creu damunt i donava testimoni de sa fe.

En un dels periòdics apareix un còmic satíric tant del jove com dels acusadors. En canvi, en l'Akhabar Al Hawadith ve un virulent article amb paràgrafs com ara: "Marroc és un país pacífic i tolerant que afavoreix el respecte entre musulmans, cristians i jueus. Però l'Islam hi és la religió d'Estat... Si alguns dels nostres joves, per fosques raons, es converteixen al Cristianisme, no han pas d'oblidar l'article 220 el qual estipula clarament que és un crim, sancionat per una pena de mig a tres anys de presó... Segons el Hadith del profeta (Mahoma), qui deixa l'Islam deu esser convidat a penedir-se'n. Si refusa? Cal tallar-li el cap!... Hem de combatre sense pietat els qui deixen l'Islam a fi que serveixi d'exemple als qui són temptats de fer el mateix."

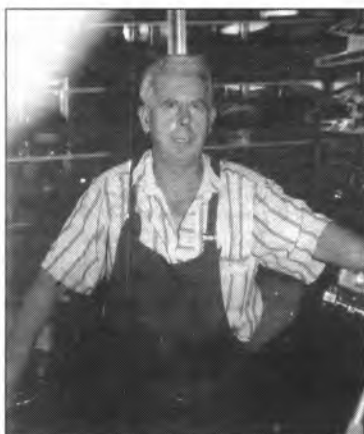
Un musulmà que es converteix deu afrontar el rebuig de tots els seus amics, el furor de la seva família... "Per la nostra família som menys que gossos. Fer-se cristià vol dir renegar del tot de la seva identitat", contava un jove magrebí. A més de solitud i persecucions. P.O.Ω

Na Jero i en José amb la seva filla regenten el Bar Sando, a la plaça del Mercat, a Manacor.

En Miquel Ferrer és un dels amos de la Ferreria Adrover-Ferrer, a la barriada de Baix des Cós, de Manacor.

Fa trenta anys que en Bartomeu Jaume va obrir la botiga de reparació i venda de motos Tomeu Jaume, a la barriada de Baix des Cós, de Manacor.

L'ESTEL de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA
EL DIARI DELS MALLORQUINS

Comitè de defensa per la llibertat d'expressió

LES PERSONES SOTASIGNANTS EXPRESSAM EL NOSTRE REBUIG PER LA DEMANDA INTERPOSADA PER LUIS ANSÓN, DIRECTOR DE L'ABC, CONTRA L'ESTEL DE MALLORCA I L'EXCRIPTOR JOSEP PALOU AL TEMPS QUE REIVINDICAM LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

Primera relació de signants

Jacint Planas i Sanmartí (periodista), Raphel Pherrer (periodista), Antoni Serra (escriptor), Bartomeu Picornell (periodista), Antoni Figuera (escriptor), Manel Claudi Santos (escriptor), Margalida Miquel (batlessa de Llubí), Bartomeu Soler (Unió Mallorquina), Margalida Fuster (periodista), Magdalena Torelló (mestra), Jordi Caldentey (comerç), Miquel Àngel Grimalt (Joventuts Nacionalistes de Mallorca), Jaume Simonet (hostaleria), Àngels Vilella (metge), Jordi Ramis (funcionari), Llorenç Llabrés, Pilar Samper (administrativa), Fina Palau (assistent social), Silvia Ribas (mestra), Pere Calafat (vitivinicultor), Carles Albertí (professor), Joan Seguí (funcionari), Pere Planas (estudiant), Pep Planas (representant), Miquel Alomar (instal·lador), Biel Alomar (professor), Francesc Bauçà (jubilat), Cristòfol Riera, Antoni Martíàñez (picapedrer), Llorenç Femenias (advocat), Antoni Peña (comerç), Antoni Llompard (industrial), Antoni Andreu (comerç), F. Caldentey (comerç), Mariana Gomila (administratiu), Joan Pons (fuster), Gabriel Amengual (instal·lador), Joana M. Ripoll (dependent), Bernat Roig (comerç), P. Aguilera (dependent), Pep Sansó (picapedrer), Cristina Gayà (estudiant), Dolors Huertas (cambrera), Gabriel Barceló (professor), Esther Blanc (estudiant), Miquel González (estudiant), Miquel González (picapedrer), Cecili Càrceles (picapedrer), Joana Iquido (cambrera), Joan F. Verger (arquitecte), Josep Lluís Haro (electricista), Àlicia Suárez (mestressa de casa), Ana Isabel González (mestressa de casa), Joana Jordà (llibretera), Francesca Rosselló (administrativa), Carme Galmés (estudiant), J. Riera (pastisser), Miquel Sureda (serigraf), David Canovas (cambrer), Antònia Andreu (cambrera), Margalida Nebot (dependent), Margalida Ribot (estudiant), Maria Josep Calero (mestressa de casa), Maria Petronila Fiol (professora EGB), Jaume Rosselló (professor d'institut), Esperança Gili (repcionista), Ramon Codina (empresari), Maria López (advocada), Sebastià Galmés (ebenista), Joana Lluís (peruquera), Joana Maria Sureda (mestressa de casa), Joan-Aleix Alcover (xófer), Biel Fullana (magatzemista), Soledad Izquierdo (estudiant), Gabriel Garriga (repartidor de mobles), Catalina Quetglas (moda), Bartomeu Fullana, Carme Varón (estudiant), Margalida Morey (estudiant), Joana Vives, Jeroni Bosch (estudiant), Tomeu Pons (estudiant), Artur Calsina (banca), Bàrbara Fullana (estudiant), Joan Bauçà (fuster), Miquel Gibert (industrial), Toni Bauçà (estudiant), Catalina Mora (mestressa de casa), Bàrbara Timoner (dependent), Margalida Mora (comerç), Bartomeu Frau (venedor), Toni Frau (venedor), Sebastià Frau (dependent), Joan Amengual, Antònia Amengual, Antoni Alzamora, Llorenç Reyes (comerç), Antoni Hernández (cambrer), Ricard Navarro (cambrer), Bartomeu Miquel (propietari), Margalida Nicolau (dependent), Margalida Ramis (advocada), Carme Fuster (decoradora), Mateu Lluís (electricista), Toni Gari (estudiant), Rosa Maria González (dependent), Antònia Lluís (peruquera), Catalina Muntaner (cambrera), Carles Gil (estudiant), Antònia Maria Obrador (administrativa), Eva Torrejón (estudiant), Antònia Serra (estudiant), Aina M. López (dependent), Catalina Barceló (cambrera), Isabel Garcia (estudiant), Toni Nicolau (administratiu), Antoni Galmés (estudiant), Pere J. Cubells (administratiu), Tomàs Matamalas (administratiu), Francisca Matamalas (administratiu), Fermi Cobos (funcionari), Jaume Andreu (esteticista), Margalida Garcia (administrativa), Eva Maria Àlvarez (administrativa), Ricard Garcia (administratiu), Catalina Gomila (mestressa de casa), J. Pou Santandreu (administratiu), Joan J. Garau (comercial), Joana M. Gornés (administrativa), Onofre Sureda (picapedrer), Miquel Àngel Barceló (electricista), Pep Jiménez (electricista), Miquel Lluís (estudiant), Margalida Lluís (administrativa), Francesc Fernández (expendedor), Carles Gayà (cambrer), Pep Bota (hostaleria), Ricard Fernández, Jerònia Blanquer (advocada), Margalida Blanquer (funcionària), Josep M. Garcia (arquitecte tècnic), Catalina Fiol (economista), Margalida Riera, Magdalena Nicolau (professora d'institut), Joana Melis (administrativa), Antònia Amer (professora d'institut), Catalina Miquel, Andreu Planas (picapedrer), Bartomeu Perelló (estudiant), Antoni Garcias (picapedrer), Margalida Aguiló (estudiant), Casiana Castillo (estudiant), Daniel Fuster (estudiant), Guillem Rosselló (frigorista), Damià Fluxà (atur), Margalida Morey (fotògrafa), Francesca M. Lluís (administrativa), Leopold López (administratiu), Catalina Lliteras (estudiant), Mateu Sastre (fotomuntador).

L'ESTEL de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA
EL DIARI DELS MALLORQUINS

L'ESTEL de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....
Adreça.....
.....C.P.....
Població.....
C.I.F. .... Tel .....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.000 PTS

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa .....
Adreça .....
Núm. entitat.....Núm. sucursal .....
Compte núm.....

Firma

L'ESTEL de Mallorca

**EL MILLOR SUPORT
PUBLICITARI DE LA
VOSTRA EMPRESA
A MALLORCA**

ANUNCIAU-VOS-HI !!

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**